

Hirdetéseikért és pályázatokért orthodox szempontból nem vállalunk felelősséget.

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

A győri aut. orth. izraelita hit-
község üresedésben levő **שו"ת**-állás
betöltésére pályázatot hirdet. Első-
rendű, 35 éven aluli **בן דין** állás-
keresők, kik 3 elismert orthodox rab-
bitól képesítéssel bírnak és jo **על**
התורה-k, sziveskedjenek ajánlatukat be-
nyújtani. Előnyben részesül aki
בשל הוראה בושש וצודיק. — fizetés meg-
egyezés szerint. Utazási költség csak
a meghívottnak térítetik meg. Az
állás azonnal elfoglalható.

Győr, 5689. Marchesvan hó 7.
napján.

Brandsecker A. Schwarz Izidor
hitk. titár. hitk. elnök.

Az ományi orth. hitközség ke-
res egy **מלמד** azonnali belépés-
re, akinek három elismert orth.
rabbitól **קבלויה** van. Fizetése
havi 140 pengő, gyönyörű szép
lakás és évi 10 ürméter tűzifa,
valamint a szokásos mellékjöv-
delem. Kor, családi állapot, eddigi
működési hely az ajánlatban
feltüntetendő. Utiköltség csak a
meghívottnak térítetik meg. Aján-
latok **Schlesinger Ferenc** hitk. el-
nök **Omány**, u. p. **Sáta**, Borsód m.
küldendők.

A rakamazi Talmud Tóra egy-
let ezzel pályázatot hirdet egy
nőlen **מלמד** állásra Pályázótól, aki-
nek szigoru **שומרי שבת**-nak és magyar
állampolgárnak kell lennie, meg-
kivántatik, hogy kezdő gyerme-
keket **ורי** t, **chümes-rasit** és **tnacht**
tanítson, a magyar nyelvet szóban
és írásban **בירא** Fizetés kölcsön-
ös megállapodás szerint Költsé-
get csak a megválasztottnak térít-
tünk meg. Ajánlatok, az eddigi
működésről szóló bizonyítványok-
kal együtt alanti címre küldendők.
5689. Marchesvan hó 8-án.

Rosenbaum Gyula
Rakamaz.

Bar-Kochba

a zsidó ifjuság könyve
Zsidó Ifjusági regények, elbeszélések
darabok.
ÁRA 3 PENGŐ.
Megrendelhető a REMÉNY kiadó-
hivatalában,
Budapest, IV., Magyar ucca 3. szám.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri
beiktatása 13, vas- tagon szedett betűkből
26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII.,
Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős bor-
ítékban válaszbélyeggel ugyanoda inté-
zendők. — Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít
házasságot Nagy Jenő Rákóczi
ut 57/b — Telefon (cégnélküli
levelezés).

NAGYVÁROSBAN textiltüzetben ve-
zető állásban levő 30 éves fiam
részére keresek szigoruan orth.
vallásos leányt megfelelő hozó-
mánnyal, önállósítás céljából,
melyre kitűnő alkalom kínálkozik.
Megkeresések „szigoruan orth.“
jelíggel, bélyeggel ellátva, a kia-
dóba kéretnek.

KERESEK fiamnak, kinek Pestkör-
nyékén jólmenő rőfös és divatáru
üzlete van, orthodox vallásos csa-
ládból, házias, üzletet kedvelő,
intelligens magasnövésű leányt.
Legalább 12 000 pengő hozó-
mánnyal. Ajánlatokat „Üzletna-
gyobbítás“ jelíge alatt (16 fillér
portóval) a kiadóhivatal továbbít.

Különféle

SZEDŐ-NYOMÓ azonnali kondíciót
kap **Holländer Izidor** könyvnyom-
dájában, Békéscsaba. Ajánlatok
igény megjelölésével kéretnek.

FIZETŐ tanuló lány női ruhaszalon-
ba felvétetik. Moskovitz-szalón,
Jósika-u. 10. IV. em.

NEVELŐNŐI állást keresek ortho-
dox családnál egy vagy két gyer-
mekhez, vidékre „Vallásos leány“
jelíggel.

KÉT intelligens, érettségizett, köny-
velésben, üzletben gyakorlott árva
urifü, testvérek, elhelyezkedést
keresnek, szombat megtartásával.
Jelíge: „Törökvszerény urifüük“.

HÉBER KÖNYVTÁRÉRT és egyes
könyvekért jól fizetek. Jelíge:
„Késpénz“.

FIATALEMBER szobát és ellátást
keres. „Uriház“ jelíggel a kiadóba.

BUTOROZOTT szoba 2 vallásos
fiatalembernek vagy házaspár-
nak kiadó. Cím: Magdolna-u.
42. I. em. 7.

HÁZNÁL vagy házonkívül minden-
nemű ruhavarrást elvállal fiatal
szombattartó hölgy. Sonnenfeld
Mórné, Szondy-utca 40. fszt. 6.

KÖNYV, füzet, folyóirat, héber,
magyar vagy német szövegű la-
kodalmi meghívó és bármiféle
nyomtatvány a legkijogástala-
bul készül **Schwartz Lipót**
könyvnyomdájában **Kun-
szentmiklós**. Kérjen áraján-
latot.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sírkövezemében **Debre-
cen**, Hunyadi-utca 14.

Keresek alapítandó **bor-
pálinka és likör** nagy- és
kiskereskedéshez megbízható,
vallásos, nagy szakértelemmel ren-
delkező **pincemestert**, ki pa-
lack- és hordóborok modern ke-
zelését önállóan vállalja. **Likör-
gyártáshoz értők előnyben**. Írás-
beli ajánlatok fizetési igény meg-
jelölésével küldendők. **Grosz-
berg József, Budapest,
Andrássy-ut 6.**

„מנהגי ישראל ותקנות“
nebst Gebräuche des Nojda Bijehüdo,
R. Elije Wilner, Chassam Soifer 4
öster. S. — „Dovov Beitoj“ 5 grosse
Bände: Drosches auf jede denkbare
Gelegenheit. wie Bar-Mizve, Hespäd,
u. s. w. Preis 25 S. Von hervorragenden
Darschonim, hebräisch, 2 Bände S 10,
„Simchas Hanefes“: müser u. dntim
5 S. — „Zeeno Ureno“ 8 S. — Diese,
wie auch andere Sforim in leichtem
judisch-deutsch — Gegen Voraus-
zahlung. **Rabbiner J. KRAUSE,
Lackenbach (Burgenland).**

Megjelent a közkedvelt

Ceeno-Üreenó

magyar nyelven, finom papiron
nyomatva. — Ára **fűzve 10 pengő**,
diszvásonkötésben **12 pengő**.
Szátküldés az összeg előzetes be-
küldése után vagy utánvétellel:
Goldstein Józsva cég könyv-
nyomdaja **Dunajska Sztreda**.
(Dunaszerdahely, Szlovénia.)

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos

GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI., Próféta ucca 7

Budapest, 1928. november 2.
5689. Chesvan 19.

40 fillér

IV. évfolyam 44. szám.

ידיעות ציוניות

ה"ב

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót ז"ל

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Paskusz Károly Csornán hirtelen elhunyt

— Tudósítás a negyedik oldalon —

A miniszter mikrofonjának szava

A magyar közoktatásügy irányí-
tója, a mai kormányzati rendszer
egyik főpillére, gróf Klebels-
berg Kuno, oly mélyszántásu
cikket ír, amelyre Magyarország
egész zsidóságának fel kell figyel-
nie. Amíg csak egy kitért zsidó
lapvallalatának organumában szó-
lalt meg vasárnapokon tisztán po-
litikai közleményekben, nem volt
semmi okunk és jogunk szemügyre
vennünk nagy tudásu disszertá-
cióit, most azonban vezércikket írt
az egyik reggeli antiszemita lap-
ban és ebben a zsidó kérdést il-
letőleg ijesztő perspektívát mutató
összintéséggel nyilatkozik.

A kultuszminiszter ugyan csupán
a numerus clausust teszi fejtege-
tése középpontjává, de e kérdést
oly széles alapon tárgyalja, hogy
nem kell csak a talmudi szabályra:
»עין בִּי-לֵאלֵלוֹ מֵאֵי שֶׁבִּי-פֶרֶט«
gondolnunk, amelynek értelmében
az egyetemesség szabálya vissza-
tükröződik az egyesben, vagy
pedig szem előtt kell tartanunk a
latin közmondást, amely azt állít-
ja: »egyből megtanulhatod a töb-
bieket (ex uno disce omnes)«
— és előtűnik áll a rendszere-
sen dolgozó, brutalitást kerülő, de
céltudatosan térhódítani akaró
antiszemitizmus elmélete.

Ki ne helyeselné a kultuszmi-
niszter ama tézisének, hogy po-
zitiv, aktív és produktív emberek-
re van szüksége az országnak. De
milyen zsidó nem szomorodnék el,
ha megtudja, hogy kulturpolitiká-
jának főcélja, »a nagy létkérdés«
az, hogy ilyenre nevelje a keresz-
tény ifjúságot — az állam pénzén,
amelynek tekintélyes része az adó-
zó zsidóságból ered. Ezt az aktivi-

tást elvárják émi a numerus clau-
sussal, mondja a miniszter. De ez
az illusztris cikkirő szerint már
kezdőben sem kecségetett ered-
ménnyel, mert számítani kellett a
külföldi zsidóság ellenszenvével,
ami hazánk mai helyzetében igen
káros lehet. A numerus clausus
mint politikum is rossznak bizo-
nyult, mert ellenségeink állandó el-
lenargumentuma lett, ha Magyar-
ország kormányza az elnyomott ma-
gyar kisebbség érdekében felszó-
lalt Genfben. De a numerus clau-
sust mégis fel kell tartani szociál-
politikai okokból az elszakított vé-
gekről ideáramló menekült, tovább-
á B-listások gyermekei kedvé-
ért. Kell a korlátozás lélektani
okokból, mert a forradalmakban a
zsidó intellektuális réteg nagy sze-
repet játszott. S e szempont helyes-
ségét a hazafias zsidóság egy ré-
ze el is ismeri. A numerus clausus
negatív oldalánál azonban tovább
akár menni a miniszter, millió ösz-
töndijakat osztogat, Collegium
hungaricumokat létesít külföldön,
ittthon internátusokat nyit az ösz-
szes egyetemi városokban — és
mindez a nem-zsidó ifjuság érde-
keit fogja szolgálni.

A miniszter cikkének eme álta-
lunk vázolt gondolatmenete igazán
összinte, de csak alkalmazni kell
egy kis kiterjesztéssel a keresztény
iparosok vagy kereskedők avagy
bérlok, esetleg koldusok érdekei-
re és akkor a zsidó csak a viati-
kus lehet ebben az országban,
mert ez meg tud élni a — levegő-
ből. És ennél a pontnál kezd az
egész atmoszféra barátságatlan
lenni az orthodox zsidóságra is,
amelyet a maga egészében a nu-

merus clausus nem igen érint, de
kísipari, kiskereskedői hivatású
szépen a numerus clausus gyűrű-
jébe lehet szorítani, amint azt a
durva antiszemitizmus hangoztatja
is. A miniszter úgy kezeli a kér-
dést, mintha az egyik oldalon állna
a gazdag zsidóság, a másik oldalon
az elszegényedett kereszténység?
Holott az igazság az, hogy a ma-
gyar zsidóság zöme szegény, hogy
a gazdag zsidók gyermekei bejüt-
nak az egyetemre, hogy a zsidó hi-
vatalnokok ezrei is B-listára kerül-
tek, de a miniszter gondviselése
nem terjed ki rájuk. Azt a beállítást
se fogadhatjuk el, hogy a zsidóságot
egy része természetesen találja a
mai helyzetet, a háboru vége felé
felszínre jutott radikális zsidók bü-
nei miatt. Ezt csak a felületen zsidó
gondolhatja így. Az igazán gondol-
kodó tudja, hogy a radikális zsidók
destrukciójában teljesen az a tár-
sadalom a hibás, amely a kitértést
állami hivatalokkal honorálta és
így a gyengeerkölcsűekben a nihil-
izmus bacillusait hintette szét.

Gróf Klebelsberg szava markáns
egyéniségének mikrofonján meg-
erősödve hadd szóljon minden zsf-
dóhoz. A miniszter felvet egy
»nagy létkérdést«, minékünk is fel
kell vetnünk önmagunkban a zsi-
dóság nagy létkérdését. Ameddig
Tóráat tanulunk, a zsidó fűszeres
mindig intelligensebb lesz, mint az
adótiszt, ameddig gyakoroljuk a
miczvókat, a rendszeres elnyomás
se fog pária-sorba sülyeszteni. És
ezért a miniszteri cikk mikrofonja
csak a prófétai ígét ismétli az iga-
zi zsidó előtt: „Menj népem, vo-
nulj iskoláidba, várj csak egy ideig,
elmulik a zivatáros vész“ . . .

A Szombattartók Országos Szövetsége impozáns nagygyűlése Debreczenben

— A „Zsidó Ujság“ debreceni tudósítójától —

A pápai, b. gyarmati és s. a. ujhelyi propagandagyűlések után jelentős állomáshoz érkezett az elmúlt vasárnap a ק"ש fenséges gondolata mellett lánzsát törő szövetség szervezése. Impozáns méreteket öltött a Debrecen és vidéke orthodoxiájának nagygyűlése, melyet a debreceni orth. hitközség jeles alelnöke Blas Ede szervezett meg kitűnően. A nagygyűlés ünnepélyes manifesztaója volt a hajdusági orthodoxiának, mely szívvel-lellekkel belekapcsolódik a szombattartás megkönnyítését és szociális rendezését célzó országos szövetség akciójába. A jesiva-bészhamidros tágas, hosszú termét zsufolásig megtöltötte a többszázfőnyi közönség, melynek soraiban a debreceni és vidéki orthodoxia színe-java megjelent. Budapestről lejöttek Korein Dezső bizottsági elnök, dr. Groszmann Frigyes biz. tag, Friedmann Alfréd titkár.

Bernfeld Sámuel hitk. elnök nyitotta meg a nagygyűlést, üdvözölve a budapesti központi szervező bizottság képviselőit és a vidéki vendégeket. Magas színvonalu elnöki megnyitása után a gyűlés vezetésére a hitközség alelnökét kérte fel. Blas Ede az elnöki székét elfoglalva, filozófiai mélységű, mesterien felépített beszédben

adta elő a nagygyűlés célját. Indítványára küldöttség hívta meg Strasser Salamon főrabbit az ülésre, akit a nagygyűlés tomló lelkesedéssel fogadott. Strasser főrabbi ékesszólásu magidüszkeretében esetezte a szombat szentségének nagy fontosságát és emelkedett hangon mondta: »A szombattal áll es הלילה megdől a zsidóság.« Melegen üdvözli azokat a lelkes férfiakat, akik az országos szövetség megalapítását tüzték ki célul és felszólítja a jelenlevőket, hogy egyhangulag mondják ki a szövetségbe való belépésüket, melyből egyetlen orthodox zsidónak sem szabad hiányoznia.

A főrabbi hatalmas beszéde után feszült figyelem közepette emelkedett szólásra Korein Dezső: »Nekünk, orthodoxoknak — ugymond — nem kell «visszatérni» a zsidósághoz, mert mi onnan el nem távoztunk és mi nem a Sülchon Orüch alapján állunk« hanem annak törvényei szerint élünk. Eppen ezért — magáéva teszi a »Zsidó Ujság« álláspontját, hogy —

az orthodoxia vallási kérdésekben nem haladhat együtt a neológiával. Ennek szombat-jelszavas programja nem hasonlítható össze az orthodoxia tényleges sabosz-tartásával.

Itt az ideje, hogy a hazai hitü zsidóság oly nagy társadalmi szövetséget létesítsen, mely a szombattartásnak valóságos megfigyelő állomása legyen. Mert ha közvetlenül nem is veszélyeztetni semmi a שבת, közvetve beleütközünk oly közjogi, közgazdasági és szociálpolitikai rendelkezésekbe, (mint a szombati heti és országos vásárok, szombati munkabérkiizetések stb.) melyek a szombattartást súlyosan érintik és melyek ellen törvényes eszközök keretében kell állást foglalnunk. A megalapítandó szövetség feladata lesz azután a

szombattartók díjtalan állás-közvetítésével,

foglalkoztató műhelyek felállításával és egyéb jóléti intézmények létesítésével a szombattartás nehézségein könnyíteni. A néhány hét múlva Budapesten megtartandó országos alakuló közgyűlésre szeretettel hívja meg Debrecen és Hajdumegye orthodoxiáját és köszönetet mond maga és társai nevében a meleg testvéri fogadtatásért.

A rendkívül érdekes, szónoki rutinnal megtartott, zúgó tapssal fogadott előadás után dr. Groszmann Frigyes, az előkészítő bizottság tehetséges tagja, történelmi visszapillantást vet a szentély pusztulása óta a mai napig minden

A szentély helye

— Tárca —

A midrás nyomán: Müller Jenő (Petroszény).

Azon hely, melyen egykor szentélyünk állott, annakelőtte — mint szántóföld — két testvér szüleitől örökölt birtokát képezte. A testvérek idősebbike már házas és szerencsés családapa volt, ellenben a másik még nőien. Mindketten békésen éltek együtt örökölt házukban és arcuk verejtékével munkálták meg közös szántóföldjüket. Egy őszi délután, miután gabonájukat learatták, azt mindjárt ketté is osztották és a két gabonahalmazt I-ten oltalmára bizva, jókedvűen hazatértek, hogy a nehéz munka után jól kipihenjék magukat. Mindkét testvért azonban valami, csodálatosképen sem aludni,

de még pihenni sem hagyta. Az ifjabbik testvér így gondolkodott: Én egész egyedül élek e nagy világban, anélkül, hogy magamon kívül másról is gondoskodnom kellene; bátyámnak azonban felesége és apró gyermekei gondját is viselnie kell. Nem nagy igazságtalanság tehát, hogy az örökölt szántóföldön termelt gabonát egyenlő részekre osztottuk? Az est beálltával fel is kelt fekvőhelyéről, tolvajként kiosont a szántóföldre és gabonájából tekintélyes részt bátyja halmazához rakott. Ugyanazon éjszakán azonban bátyja hasonlóképen gondolkodott, midőn így szólott feleségéhez: »Nem igazságos eljárás ez tőlem, hogy az én gabonarészem öcsémével egyformán nagyságu legyen. Hisz engem I-ten feleséggel és gyermekekkel áldott meg, kikben életem legnagyobb örömét lelem; mialatt öcsém egész

egyedül él e kerek nagyvilágban. Hisz egyetlen öröme csakis gabonájában rejlik. Menjünk tehát ki észrevétlenül a szántóföldre és nagyobbítsuk meg öcsém rakását.«

Ezt természetesen még azon éjjel végre is hajtották. El lehet képzelni azonban a két testvér nagy csodálkozását, midőn reggel a rakások, mint azelőtt, nagyságban egyenlőek voltak.

A testvérek mit sem árultak el egymásnak és hasonlóan cselekedtek a második, harmadik és negyedik éjjelen.

Ki volna azonban képes leírni nagy meglepetésüket, midőn reggelenként a gabonahalmazokat egyforma nagyságban találták.

Végre mindkettőjük elhatározta, hogy utána jár a titokzatos dolognak és midőn a következő éjjelen ki-ki a maga ajándékával megrakva a következő rakáshoz közeledett,

nagyobb világesemény után előállott vallási renaissanceról, amely minden időben nagy férfiakat termelt ki a zsidóságból, akik eszményi lelkesedéssel álltak élére a vallási regeneráló munkának. Történelmi intések tüzelei rajzolódnak — ugymond — a horizontra. Európa több állama oly politikát folytat, mely y téves p r a m i s s á k b ó l indulva megvonja a zsidónak gazdasági érvényesülését. Ezzel együtt veszélybe került féltve őrzött szombattartása is. Szervezetünk ezt kívánja megvédeni minden közvetlen és közvetett veszéllyel szemben kife-

lé és megerősíteni befelé. Felszólaltak még Friedmann Alfréd titkár (Budapest), Grosz hitk. elnök (H.-bösörmény), Weinberger Miksa, debreceni »T. B.« elnök, Rosenberg (Hajdunánás) és Blitzer Ignác (Debrecen). Ezekután Bernfeld Sámuel hitközségi elnök előterjesztésére a gyűlés nagy lelkesedéssel mondotta ki a SzOSz debreceni csoportjának megalakulását, majd egyhangulag megválasztották a következő tisztikart: Blas Ede elnök, Rosenbaum Aladár ügyv. elnök, Bernfeld Ernő alelnök, Weinberger

Miksa titkár, Hoffer Vilmos alelnök, Klein Ernő pénztárnok, Ohlbaum Armin jegyző és 21 tagu választmány.

Délben Blas Ede hitk. alelnök, este pedig Bernfeld Sámuel hitk. elnök vendégszerető házában gazdag banketten voltak hivatalosak a fővárosi vendégek és az új vezetőség tagjai. Az estebéden Strasser főrabbi is résztvett; újból a nemes ügy felkarolására lelesítve híveit, kikkél a nagygyűlés lefolyása felejthetetlen szép élmény volt.

A szlovenszkói orthodoxia életéből

— Kassai tudósítónktól —

Tíz éve élünk mi, szlovenszkói zsidók a cséhszlovák állami közösségben. A jubiláris évforduló alkalmából sokféle visszapillantás jelent meg. Minket természetesen az érdekel: miképen fejlődött az orthodox zsidó élet Szlovenszkóban.

Zsidó élet elsősorban szellemi életet jelent, illetőleg azt, mennyi Tórárt tanulnak. S ezért megerősödik lelkünk a zsidóság jóvendőjébe s az örök életbe vetett hitben, amikor látjuk, mennyi jesiván hangzik fel a Tóra szava, mennyi tanházban képezik ki a zsidóság jóvendő oszlopaít. Nem

kevesebb mint 33 jesiva működik jelenleg Szlovenszkóban (nem beleértve a keleti részeket, Ruszinszót). Oly helyeken is nyílt jesiva, ahol két évtizeddel ezelőtt erről még beszélni is alig lehetett volna. Ilyenek például Galgócz, (Hlohovecz) Vágújhely, (Nové Mestó n. V.) Losonc (Lucenec). A legnépesebb jesivák: Pozsony 180, Hunfalva (Huncovce) 160, Galánta és Nagyszombat 200—200 növendékkel. Következőkben adjuk a 20 bócher létszámon felüli jesivákat, vezetőrabbiuk nevével együtt: Szered (60, Eckstein Mózes), Dunaszerdahely (120, Katz Antal rab-

bi, 90, Weinberger Hilél főrabbi) Surány (120, Frey Mayer), Tapolcsány (40, Weisz A.), É sekujvár (25, Tigermann J.), Nyitra (40, Katz Aron), Verbó (20, Weisz J.) Komárom (25, Letkovits főrabbi), Nagysalló (35, Abelesz József), Nagymagyar (40, Bracá Náthán), Kassa (80, Lau főrabbi és 35 a raszlavici rebe), Késmárk (40, Grünburg S.), Gölnicbánya (70, Stein P.), Sztrópkó (53, Halberstam S.), Királyhelmecc (65, Glatstein W.), Sebeskelmes (25, Feldbrand főrabbi), Hanusfalva (60, Adler Jenő). Érdemes feljegyezni, hogy a zemplénmegyei régi közsé-

Wesilla mosás a legtakarókosabb

az út kellős közepén váratlanul öszszeütköztek... Ekkor felszállt előttük egy égi fény és a csodát mindjárt megértették. A nagy meghatottságtól egymás nyakába borultak és könnyes szemekkel percenkig szóltanul csüggtek egymás kebelén...

E páratlanul megható, nemes cselekedet, ugyszintén a hely, melyen ez megtörtént, annyira megfetszett a világ uralkodójának, hogy utóbbi, mint legszentebb részét a földnek, szentélyünk helyéül szemelte ki.

Osztozkodás

(Müller Jenő)

Egy öreg arab látva, hogy napjai megvannak számlálva, végrendelkezés céljából magához hivat-

ta 3 fiát és átadta nekik 17 tevéből álló vagyonát, melyet következőképen osztott szét közöttük:

Haszan, a legidősebb fiu a vagyon felét; Mohamed, a fiatalabbik, a vagyon harmadrészét, Musztafa, a legfiatalabbik pedig a tevék kilencedrészét kapja.

Alig lehelte ki az öreg a lelkét, a testvérek már is az osztozkodáshoz láttak. De jaj!... A 17 tevét sem megfelezni, sem három vagy kilenc részre osztani nem lehetett. Erre természetesen civódás támadt az örökösök között, mely — ha valami nem jön közbe — alighanem véresen végződött volna.

Hirtelen azonban a sors keze egy galambösz zsidót hozott a

láthatárra. Midőn ez a testvérek civódását meghallotta, leszállt tevéjéről és miután itt a vizsály okát megtudta, így szólott hozzájuk:

„Eppen Jeruzsálemből térek hazá e tevé, mely egész vagyonomat képezi. I-tenem azonban megparancsolta nekem, hogy egyetlen tevémet, apátok utolsó kívánságának teljesítése céljából néktek ajándékozzam. Ami pedig engem illet, biztos vagyok benne, hogy nem fog I-ten elhagyni és utam folytatására más tevéhez fog jutatni“.

E szavak hallatára a testvérek a civódást abbahagyták és birtokukba vették a szívélyesen nekik ajándékozott tevét.

Es ime, midőn a tevék eggyel

gekben, amilyenek: Varannó, Gálszecs, Nagymihály nincsen jesiva, holott az utóbbi község most adta át 8 osztályu talmudtörőjét rendeltetésének. Az elmúlt évtizedben a pozsonyi hitközség fejlődött a legkiemelkedőbb módon. Épített templomot, barmfivágóhelyet, rabbilakot, maceszsütődét, tisztviselői házat, árvaházat és most építenek kórházat, temetői szertartáscsarnokot, (zsidók hadin házat), átalakítottak több épületet.

Végül hadd említsem meg, hogy a múlt hetekben folyt le a surányi jesiva verseny vizsgája. Egy névtelen Tórabarát ugyanis 10,000 cseh koronát ajánlott fel jutalomdíjra. Egyelőre 5,000 kc. került kiosztásra, azok között, akik Chülín traktátusát át tanulmányozták. A bíráló bizottság az érsekújvári, nyitrai és nagysurányi főbbekből állott. A jelentkező növendékek ezt a nehéz és nagy traktátust könnyűnek ismerték. Mind díjat érdemelt volna, de a pénzből csak két növendék kitüntetésére futotta.

Mindez beszédes tanubizonyosság mellett, hogy hála a jó Égnek a szlovenszkoói zsidóság érzi a zsidó sorsnak a Tóratanulással való szoros és elválaszthatatlanul egybefonódó összefüggését.

megszaporodtak, a vagyon elosztása könnyű dolog volt. *Haszan*, a legidősebbik tehát az örökség felét (kilenc tevé), *Mohamed*, a fiatalabbik, a vagyon harmadrészét (hat tevé), *Musztafa*, a legfiatalabbik pedig az örökség kilencdrészét (két tevé) kapott. Végre azonban egy tevé, érthetetlen módon, gazdátlanul maradt... Ekkor felszállt a jámbor zsidó aggastyán a megmaradt tevére és hálát adva Istennek, hogy jótélemlényt követhetett el, folytatta útját.

A testvérek azonban, látva a zsidó bölcsességét és jámborságát, térdre borultak előtte...

Paskusz Károly nincs többé az élők sorában

Mélységesen megrendítő, hihetetlenül lesújtó hírt hozott szerkesztőségünkbe a táviró csütörtökön, f. hó 1-én Csornáról. Ha volt valaha jogosultsága a próféta panaszában, „*vehéveszi hasemes baczozoróim — lenyugatom a napot délben*“, úgy joggal alkalmazhatjuk akkor, amikor azt a hírt kapjuk, hogy a *dunántuli orthodoxia vezetője*, hazánk orthodoxiájának egyik legagilisabb, tevékeny harcosa, *R. Akivo Paskusz* hirtelen jobblétre szenderült 50 éves korában. A még napok előtt életerőtől duzzadó férfi a hirtelen tüdőgyulladásban betegedett meg, amely betegség a szerdáról csütörtökre virradó éjszaka kioltotta érdemes életét. Vagy 18 év előtt megalapította a *dunántuli »Machziké Hadosz«* egyesületet, mely hosszú éveken keresztül áldásos tevékenységet fejtett ki a vallásosság szolgálatában. Szombati problémák, peszachi heh-

ser ügyek, az orth. zsidó családi élet tisztasága megőrzése körüli akciók sikeres labvetésének emléke fűződik nevéhez. Mélységes vallásossága párosulva intelligenciával predesztinálták arra, hogy mint az orth. központi biotóság tagja, országos ügyekben a Központi Iroda érdemes vezetőségének munkatársa, hangadó tényezője volt. Elhunyt régi patricius orth. családot dönt gyászba. Fivérei, sógorai (Budapesten, Dunaszerdahelyen, Szombathelyen stb.) mindenütt vezető szerepet töltenek be a hitközségi életben. Temetése csütörtök délután ment végbe, a csornai és dunántuli orthodox zsidóság impozánsan megnyilvánuló részvétele mellett. A központi irodát a *csornai főrabbi és Steiner Vilmos, közp. biz. tag képviselte a temetésen*, melynek lefolyását jövő számunkban hczzuk. **Váljék emlékezete áldássá!** — תנצ"ה

A második Jahrzeit

Chesvan 23-án lesz lapunk alapítójának *Groszberg Lipótnak* második elhalálozási évfordulója. Két éve múlt annak, hogy elköltözött a fény hónapba „*hu hólách limnücho*“ az érdemei által szerzett üdvösség nyugalmába, „*ajszónü ózav loanochó*“ ittmaradtjainak kegyeletes fájdmájára és melancholikus emlékére. A családi mélabu szűkkörűségén túlra kiemeli a Jahrzeit-jára való emlékezést az a körülmény, hogy *Groszberg Lipót* nemcsak a családjának élt, hanem a magyarországi orthodoxia szent érdekeiért küzdött egész életén át. Ugy van az, mint az *agada* szerint *Jojszél hacadik* koporsójával: együtt halad a pusztában a frigszekerényel és ha a nép kérdezte, mint lehet egy sorba helyezni a halott tartályát az örök élet szekrényével, *Mojse Rabénü* azt felelte: „*a koporsóban fekvőnek éltető szelleme volt a frigszekerény törvénye*“. *Groszberg Lipót* 57-án halálára való emlékezés eszünkbe juttatja és tudatunkba beidézíti az ő életének vezérszavát: az *orthodoxia megerősítését*.

A *Zsidó Ujság* minden egyes sora ennek az eszmének van szentelve és ezért lapunk minden betűje az ő törekvésének emanációja. Az orthodoxiáért való küzdelem most, egy kicsi, nagy orthodox-komplexumok-

tól megfosztott országban sokkal nehezebb, göröngyösebb és tuskésebb, mint akkor, amikor a *Megdicsőült* — 36 év előtt — megkezdte szent küzdelmét és az „*Allgemeine Jüdische Zeitung*“ kétszer annyi zsidóhoz szólt, mint most a *Zsidó Ujság*. És ez a körülmény feleleveníti előttünk *Elisó* próféta könyörögését, amikor *Elijohü* mennybenetele által mesterétől megfosztott. *Eliso* úgy könyörgött: „*legyen a Te benned való léleknek kettős mértéke én rajtam*“. *Elijohü* felelt: „*Nehéz dolgot kéntél, mégis, ha meglátsz engem, midőn töled elragadtatom, meglesz amit kérsz*“.

Groszberg Lipót utódjának és követőjének az a könyörgése, hogy a *Megdicsőült* léleknek kettős mértéke jusson reá, mert a magyar orthodoxia viszonyai, felére csökkentett létszáma kettős munkát és energia-kifejtést igényelnek. De vigasztal bennünket az a tudat, hogy „*látjuk Őt, amidőn elragadtatott*“, látjuk őt lelkeszemeink előtt állandóan s azért reméljük, hogy a mennyei fény hónapban lakozó lelke erősít bennünket ama törekvéseinkben, hogy a *Zsidó Ujság* a magyar orthodox élet, Tóraszeretet, vallásosság mentősvára, hirdetője, vártája és fókusza legyen. Ez a fogadalmunk *ה' אר"ב בן שרה* második *Jahrzeitjén*.

Wesilla mosás a legtakarókosabb mindenütt

Gólusz-hajtások Erdélyben

— A dalesz civakodik — 15 megvert fiu — A Retyezáttól a Bazilikáig

— Nagyváradí levelezőnkől —

Hogy az erdélyi zsidóság az általános ismert románai gazdasági krízis következtében milyen súlyos helyzetben van, az élükön elképzelhető. Talán ennek tulajdonítható, hogy némely hitközségben a zsidó testvérek a bennük felgyülemlett keserűséget *kehile*-civódásokban adják ki. E viszályoknak vagy az az oka, hogy — az ismert zsidó közmondás értelmében — „*der Dales kriegt sich*“, azaz a szegénység veszekezik, de az is, hogy a magyar időkben oly sokat politizáló zsidó a közéleti arénából a hitközségi fórumra szorult és ott folytat nagy politikát.

Ezért oly sok a veszekedő község. Közöttük mostan maga felé parancsolja a figyelmet a szatmári orth. hitk. Ott megválasztották a chószid világban oly népszerű nagykarolyi főrabbit, *R. Jojls Teitelbaumot*, akiről pár hónappal ezelőtt oly színes és hű képet festett a *Zsidó Ujság* egyik tudósítója. Azt írtam, hogy megválasztották. De éppen ez a kérdés, amely izgatja a kedélyeket. A község egy része szerint *Freund Chajim* alelnök választotta meg ősi hatalmulag. Azt az alelnök legelkeseredettebb ellenségei sem tagadhatják, hogy a hatóságoknál a legkitünőbb összeköttetései vannak. Gondoltak tehát egyet s a választást nem a hatóságoknál, hanem a beszercei orthodox központi irodánál megpeticionálták. Az iroda ötös rabbi-bizottsága elrendelte az egész kérdésnek választott bíróság elé terjesztését. Mindkét párt két-két tagot jelölt ki. De már itt is kitört a harc. A hitközségi vezetőség és az alelnök között ellentét támad és így külön-külön jelentettek be két tagot, úgy hogy a négyes bizottságnak egyelőre hat tagja van az elnök nélkül.

Bármilyen szomorú a hitközségi viszály, mégis jó narkotikum és büfelejítő, hogy ne lássuk milyen nagy a gólusz. A 15 évesre vert felsővisói kis polgáristák esete legjobban tükrözti vissza ezt a szomorú és lealázó helyzetet. Mikor egy küldöttség *Anghelescu* minisztertől kérte, hogy zsidó gyermekeknek ne kelljen szombaton irni az iskolában, a miniszter, — mint ezt annak idején a *Zsidó Ujság* is megírta — hivatkozott *Bercovici* bukaresti hitközségi elnök példájára, aki bankházában

kényszeríti zsidó hivatalnokait szombaton való munkára. Akkoriban itt nagyon neveltünk a miniszter furcsa ellenérvelésén, de most látjuk csak, mit jelent az, ha az *Anghelescu*-féle rendeletnek érvényt szereznek brutalitással. A sokat vitatott rendelet lehetőség szerint enyhítik az iskolák vezetői, amelyet schol sem vettek szigoruan, ha a zsidó diákok nem akartak irni szombaton és igyekeztek a tanrendet úgy összeállítani, hogy se a törvény, se pedig a zsidóság ne szenvedjen kárt az iskolarendelt miatt. Felsővisón a polgáriban tanít egy *Taneu* nevű tanár, egy hírhedt zsidógyűlölő, aki gyávaságában a védtelen tanulókat kinozza, kijelentette azonban, hogy a szombati iráskötelezettség alól nem ad felmentést. Taneu ezt a kijelentését a gyakorlatban alkalmazta, sőt súlyosította azzal, hogy a szombati napon olyan tárgyakat állított be a tanrendbe, amelyek mind irásgyakorlattal járnak. A zsidó szülők között élénk feltűnést keltett ez a rendelkezés és hogy gyermekeiket a szombat megszegésének lehetőségétől megóvják, az elmúlt szombaton nagyon sok zsidó nem engedte gyermekét az iskolába. Mindössze négy fiu jelent meg a tízenkilenc zsidó növendék közül, ami Taneut módfelett felingerelte és kijelentette, hogy súlyosan meg fogja büntetni azokat a diákokat, akik nem jelentek meg a szombati előadáson.

Hétfőn az említett tanférfiu a 15 gyereket betelerelte egy külön terembe és egy bottal sorjában elverte őket, úgyhogy az ütésektől hurkos lett a testük. A szülők nem merik ezt a tanbetyárt — ezt, a néhai Tóth Béla által alkalmazott jelzőt érdemlőt — feljelenteni, mert mikor az igazgató megkérdezte a zsidó diákokat, hogy miért nem jöttek szombaton iskolába és erre a diákok azt felelték, hogy azért, mert szülei nem engedték őket szombaton irni, az igazgató pulykavörös méreggel emelte fel hangját és ordította: — Takarodjatok innen ti büdösek és ne tegyétek be a lábaitokat az iskolába, ha nem tetszik nektek a román törvény.

A szegény zsidókat verik, a gazdagokat azonban a pénznek járó nagy tisztelettel veszik körül. Lám, milyen tisztelettel vették körül *Jean*

Saupher párizsi bankárt, aki a *kölesön* ügyében jött ide. Ha pedig valaki azt hiszi, hogy *Saupher* alighanem a „*Szófer*“ név franciásított alakja, akkor — nem téved. A duzzadó bankár valóban zsidó. Ez kiderül egy igen szomorú esettel kapcsolatosan. A *Retyezát* hegységben zergere vadászott és egy bal-lépés következtében lezuhant a mélységbe s agyonzuzta magát. Holttestét *Hátszegre* vitték és az ottani *chevra kadisa* által eszközölt rituális szertartás után elszállították Párizsba. A magyar lapok nem igen vettek tudomást a szerencsétlenül járt bankár zsidó voltáról, mert nagy az út a *Retyezáttól* a budapesti *Bazilikáig*. Az elhunyt ugyanis *Grödel* báró veje volt és stilszerűlen lett volna a múlt hetekben, a budavári katolikus templomban tartott fényes *Grödel*-nász után előhozakodni a *chevra kadisával*. A gazdag, elpártoló zsidók nem érzik a góluszt, de ők csinálják a szegényebb zsidóréteg számára, amely életküzdelmeinek motollájára mindig egy-egy újabb gólusz-motollát kap. *Schwarz Becalél*.

A

„Magyar Hét”

minden háziasszonynak kötelességévé teszi, hogy a

világhírű magyar gyártmányu világos fej védjegyű

Dr. OETKER-féle

sütőport használja.

Kérje füszerkereskedésében a most megjelent 148 receptet tartalmazó, színes képekkel illusztrált receptkönyvet. — Ára 30 fillér. —

Orthodox kérdések Németországban

— Az orthodox rabbiszövetség konferenciája —

Múlt vasárnap és hétfőn folyt le Frankfurt am Main városában az orthodox rabbiegyesület tanácskozása. A különféle referátumok közül kiemeljük a szombati problémáról szólót, amelyet dr. Breslauer rabbi (Fürth) mondott. A kétórás referátum eredménye a következő: 1.) A rabbiszövetség azt vallja, hogy a jelenlegi gazdasági viszonyok mellett a szombat-tartásból folyó kérdések nem oldhatók meg másképpen, mint a zsidó közönség új lelki beállítottsága útján.

2) A szövetség felhívja az összes zsidók szociális és morális lelkiismeretét, hogy hűségben és szolidaritásban kitartsanak egymás mellett s sikraszálljanak azért, hogy

szombattartó üzletekbe elsősorban szombattartó alkalmazzanak valók,

a kölcsönös bizalom alapján és a mindkét oldalon fennforgó gazdasági viszonyok tükre vételeivel. A közönség legyen tudatában a szombattartó kereskedők és iparosok iránti kötelességének, de

az ugyanis nehéz viszonyok között élő zsidó fogyasztót ne terheljük indokolatlanul.

3.) Szükséges, új s a szombat megtartását megkönnyítő foglalkozások (ipari, gyári és mezőgazdasági pályák felé) való átrétegződés. Ezt ne akadályozzák társadalmi életünk hamis irányu, téves felfogásai. Az összes szombattartók társadalmilag egyenértékűnek ismertessenek el.

4.) A gyermeket már korai ifjúságában neveljük a szombat tartására. Nem szabad zsidóság tekintetében kifogásolható iskolába ad-

ni. Törekedni kell — a szombati szünnap elérésére az összes iskolákban.

Az iskolából kilépő ifjúsággal meg kell ismertetni külön kurzusokban a szombattartás lehetőségét a mai gazdasági viszonyok mellett.

A szövetség foglalkozott továbbá egyes neológ rabbik eljárásából folyó helyzettel, amely rabbik a tradicionális törvények mellőzésével adnak össze párokat, vagy felvettek prozelitákat (zsidó hitre áttérteket).

Megbeszélésre került a rituális étkészítési helyek szaporítása is. Volt egy előadás a sechi-

tó ügy mai állásáról. Foglalkoztak a palesztinai eszrog propagálásával. Tárgyalták a metszők kiképzetésének ügyét. Egyelőre a frankfurti jesivából kerülnek ki a szakképzett metszők. Az újabb technika és különösen a kémia haladása következtében több halachikus kérdés merült fel, melyek szintén tárgyalás alá kerültek.

Magyarországi szempontból a legfontosabbak a szombattartásra vonatkozó megállapítások, amelyek természetesen

csak akkor lesznek értékesek, ha valóságba mennek át.

Nem foglalkoztak a legfontosabb magyar orth. kérdéssel: a jesivánövéndékek ellátásával, jesivák fejlesztésével, valószínűleg azért, mert az egyetlen, a frankfurti jesiva anyagilag megfelelő módon van ellátva.

Amerikalak husz év alatt 500.000 zsidót telepítenek le Palesztinában (?)

New-Yorkból jelentik: Október 22-ikén este ült itt össze az amerikai nem-cionisták konferenciája, amelynek napirendjén a Palesztina felépítésére vonatkozó egységes munkaterv és annak költségvetése szerepelt. Ezeket a nagyjelentőségű tanácskozásokon mintegy 400 delegátus vett részt az amerikai zsidó szervezetek képviselőiben. Louis Marshall elnök megnyitó beszédében ismertette a konferencia előzményeit, felolvasta a Palesztinába küldött szakértőbizottság jelentését és javaslatait. Hangsúlyozottan ki kell jelentenem, mondta, a nemcionisták is azt akarják, hogy a zsidó elemeket nagyobb számban lehessen Palesztinában letelepíteni. Általában ezt a konferenciát a nemcionisták konferenciájának nevezik,

holott a pártönkivüli konferencia elnevezés talán sokkal szerencsésebb lenne.

Marshall után lord Melchett (Sir Mond Alfréd) beszélt, aki az amerikai nikkeltermelők fuzionálása ügyében most éppen az Egyesült Államokban tartózkodott. Azt mondta: Palesztinában a praktikus munkának a legközelebbi öt évben nagy lépéssel kell előre jutnia, mert ha továbbra is megmaradunk a jelenlegi stagnációban, elveszítünk egy olyan nagyszerű alkalmat, amely soha többé vissza nem tér. Az egyes szakértők jelentései konkluziójaként megállapították, hogy minden lehetsége, meg van annak, hogy két évtized alatt újabb 500 ezer zsidót telepítsenek le Palesztinában.

A szentély fala miatt

— Távirati jelentések —

A palesztinai »Vaad Leumi« proklamációt intézett a muszlim világhoz, amelyben azt hangoztatja, hogy az a körülmény, hogy a Nyugati Fal zsidó birtokban van, semmiképpen sem érinti a muszlim világ szent helyeinek sértetlenségét.

A párisi »Alliance Israelit« a palesztinai főköormányzóhoz fordult levélben, amelyben azt mondja többek között: »az egész zsidóság mély fájdalmat érez azon, hogy az ottani hatóságok megsértették az izraelitáknak szabad vallásgyakorlatát az év legszentebb napján és a zsidóság legszentebb helyén. Remélni akarjuk, hogy intézkedések történnek jövőre a zsidó ájtatoskodók iránti tisztelet megóvására.«

Most ülésezik a megboldogult dr. Breuer Salamon frankfurti főrabbi által alapított orthodox rabbiszövetség Frankfurtban. Az ülésből kifolyólag határozati javaslatot fogadtak el, amelyben felszólítják a diaszpóra egész hitű rétegét, hogy tiltakozzék a zsidó hívőknek ájtatosságukban való megzavarása ellen. Felhívjuk az orthodoxia világszervezetét (Aguda), hogy illetékes helyeken a mandátárius hatalomnál, a palesztinai kormánynál, a népszövetségénél jelentse be a zsidóság sérelmét és elsősorban a vallási motívumokat domborítsa ki, amelyek a vallástörvényhű zsidóság szempontjából elsősorban irányadók a »Kojzel Maarovi« útjában vívott harcban.

Nagy miting volt Londonban, amelyben igen éles hangú tiltakozást fogadtak el és az egész incidentst i-tenkáromlónak minősítik, követelik a brit kormánytól, hogy késedelem nélkül tegyen meg minden intézkedést a tradicionális zsi-

dó jog megvédéséhez, hogy örök időkre biztosítsa a zsidóság jogait a szent fal előtti ájtatoskodáshoz.

A radzimini rebbet, aki a jeruzsálemi tiltakozó ülésen részt vett s könnyes szemekkel kérte az összejöttöket, hogy tartsanak ki a zsidó becsület érdekében, — kiutasították Palesztinából. Ez ugy hatott a palesztinai zsidókra, mint a só a nyílt sebre.

Egy néger rabbi nyilatkozata

A „Béth Bné Abraham“ nevet viselő new-yorki néger hitközség fekete rabbiját, Jesaja A. Fordot felkereste a new-yorki „Morgen Journal“ munkatársa, akinél közelebbi részletek iránt érdeklődött, ugy a saját személye, mint hitközsége viszonyairól. A fekete rabbi a következőképpen nyilatkozott:

— Nyugatindában születtem. Atyám és anyám zsidók voltak. Atyám azonban később áttért a katolikus hitre, de nemrég, befolyásom révén visszatért a zsidósághoz. Atyám kitérése után anyám megmaradt zsidónőnek s nekem is jó zsidó nevelést adott. Egyiptomból rendelt hozzám egy hitoktatót, aki aztán beavatott a zsidó tudományokba. 1910-ben Amerikába jöttem s minthogy már akkor is jónevű zeneszerző s muzsikusi híreben álltam néger testvéreim előtt, az „Universal Negro im provoment Association“ zeneigazgatójává választott. Ezen állásomat felhasználtam arra, hogy biblia-kurzusokat rendeztem né-

gerék számára, akik előtt ismer tettem a zsidó vallás magas etnikáját. Ezen előadásaim s kurzusaim igen nagy hatással voltak a négerekre, amíg egy misszionárius keresztény keresztyülvitte, hogy megakadályozzák tanításaim folytatását. Később a „Béth Bné Abraham“ meghívott rabbijává, amit készséggel elfogadtam. Hitközségünk feladata, hogy a tradicionális zsidóság tanait terjessze s a zsidó vallás s tradíciója szellemében működjön.

Nagyon érdekes, amit rabbi Ford az Afrikában szétszórta élő fekete zsidókról mondott:

— Véleményem szerint Afrikában sok ezer néger él, akik tulajdonképpen zsidók, anélkül, hogy erről sejtelmük volna. Nyugatindában s Afrika számos helyén sok ezer néger zsidó él, akik a fiugyermekeket a 8. napon körülmetélik s homlokukra különös bélyeget sütnék. Véleménye szerint a homlok ezen megbélyegzése a tefilint helyettesíti (?). Amikor a gyermek eléri a tizenkette-

Wesilla mosószert mindenütt hódít

SIRKÖVEK
a legolcsóbb árban kaphatók

מצבות

Adler J. SIRKÓRAKTÁRÁBAN
BUDAPEST, KÁROLY-KÖRUT 7. SZÁM.
Szombat és ünnepnap zárva.

Csak Goldberger festőt kérünk! **GOLDBERGER SÁM. F. és FIAI RT**
összes gyártmányait, úgymint:
kékfestő, karton, rench, crepp, battist, kanavász, angin, cloth, serge, fehéráru,
barchet, fianel, műselyemkelmét, fejkendőket és mindenfajta maradákokat viszonteladók a legelőnyösebben vásárolhatnak
REINER KÁROLY textiláru bizományi raktárában
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 44. (Garay-tér sarok.)
Telefon: J. 392-12.

dik évet, szülei megmagyarázzák neki a homlok megbélyegzésének jelentőségét. E naptól kezdve az ifju minden reggel megérinti ujjával azon helyet, majd ajkaihoz emeli ujjait s megcsokolja. Ezek közül azonban igen sokan elkalandoznak, még tizenkettedik évük betöltése előtt, anélkül, hogy tudnák, hogy zsidó származásuk s

igy sok-sok ezer ilyen néger él, kiknek halvány sejtelmük sincs arról, hogy ők zsidók. A néger rabbi ezt tapasztalatból tudja, sok ilyen esetet ismer s Newyorkban is már sok négert ismert így fel, akiket, a homlokukon talált bélyeg alapján felvilágosított, hogy ők tulajdonképpen zsidók.

Német-zsidó legenda

1560-ban történt Frankfurtban.

Alkonyodott, mikor a rabbi rendezes folyóparti sétája közben, figyelmessé lett egy kuszált, dült külsejű alakra, aki az óváros felől rohanó léptekkel sietett a fojyam felé. Ahogy a hidhoz ért, futni kezdett, aztán a hid tetejéről bevettette magát a vízbe. Pillanat alatt elmerült. Méir rabbi fiatalember volt — utána sietett; — akkor már egész csödület követte, mert vasárnap este volt és a város apraja nagya kint sétált a folyóparton. Gondolkodás nélkül utána ugrott és sikerült megragadnia a szerencsétlent, mielőtt az örvény elsodorta volna. Az ismeretlen már félig eszméletlen volt, de nem akarta elfogadni a segítséget, vergődött, ellökte magát a rabbit s csak hosszabb küzdelem után sikerült a partra vonszolni. Akkor mindketten végigterültek a hid aljában, lihegve, fuldokolva, csuromvizesen. Most érkezett a rabbi családja fáklyákkal, kötelekkel és ruhával, rémülten, mert alig pár pillanatra múlt, hogy hírt vették a különös kalandnak. Elvitték magukkal az ismeretlent is, mert a környékről láthatólag senki sem ismérte és világos volt az, hogy beleöli magát a vízbe, ha egyedül hagyják.

Tavaszi este volt és korán kelt a hold. Ott ültek Méir rabbi szobájában szemben egymással; a rabbi és az ismeretlen. Sokáig hallgattak, míg végre megszólalt Méir rabbi:

— Fiatal ember vagyok, de szeretném, ha úgy beszélnél hozzám, mintha apád lennék, vagy idősebb testvéred, jóakaród és barátod... Szeretnék a lelkedbe látni: mi vitt az öngyilkosságba. De ha nem akarsz róla beszélni, vagy

ugy véled, hogy mégis idegen vagyok, ... akkor talán jobb, ha nem is biztatlak beszédre.

— De igen, rabbi, beszélni akarok veled... Csak azt engedd meg, hogy ide üljek a lábad elé, úgy, mintha tanítványod volnék, vagy gyengébb testvéred, aki oltalomért könyörög... Látod, már nem haragszom, hogy nem engedted meghalni... és már nyugodt vagyok, egészen nyugodt... és most hadd mondjak el mindent.

— Husz éve történt, pontosan husz éve, több nem lehet, hogy Frankfurt mellett táboroztam, 32 zsoldos cimborámmal. Landsknechtek voltunk és elfogyott a pénzünk. Eheztünk... — Akkor az egyik cimborám — azt mondja: Fiúk, itt Frankfurtban gazdag zsidók laknak. Mi volna, ha egy kis vadászatot rendeznénk, hé? Mi helyeseltünk, én a leghangosabban. Akkor... éjszaka megrohantuk a zsidó utcát. Alapos munka volt, nem akarok róla beszélni... Hoztunk pénzt, mire hajnal lett, de hoztunk egy zsidót is, mulatságnak.

— Kérlek most nézz rám... Mindent elmondok, de nem akarom, hogy rám nézz... mert oly furcsa és rettenetes, hogy te közülök való vagy és hogy én... Nem, hát hadd folytassam. Hol tartottam? Igen, magunkkal hoztunk egyet: ma is látom, csenevész, őszes, nagybajszu rövidszakállu... Neveztünk rajta. Aztán, aztán... Nem tudom folytatni, ha a szemembe nézel... Kínóztuk... nem, én nem, hidd el, hozzá se nyultam, csak kétszer, amikor nagyon nyöszörgött... de különben nem, én mást csináltam... tudod, hogy a többiek ne hallják, mert hajnal volt és már szedelőzködtek... és már mindenütt doboltak, hát én is, ott a zsidó fejénél... dobolni kezdtem a nagy rezes dobon

...mert kiabált, nagyon kiabált, üvöltözött... hogy ne hallják... hát amit végeztek nem tudom elmondani, mit tettek vele... rettenetes volt... és én doboltam... amíg csak nyöszörgött. Végre — elmondtam.

Azokból az évekből nem is emlékszem már másra. Rossz idők voltak, de fiatalok voltunk. Hanem... az I-ten tudná, mi van a dolgok mögött. Csaknem husz éve mult el a históriának, hogy most, éppen egy féléve, újra hallottam a dobot. Csodálkoztam, hol dobolnak. Egyszer közel, egyszer messze, mélyen... de akkor még nem szólt folyton. Kapkodtam a fejemy. Aztán... észrevettem, hogy amerre járok, mindenütt szól a dob... előbb egy, aztán sok, sok. Hát mindenütt dobolnak, amerre csak elmegyek? — kérdeztem. De akkor már tudtam, hogy azt a dobot hallom... csak lehazudtam magam előtt... Hiába. Folyton erősödött. És egy hónapja, rabbi, egy hónapja.

Egy hónap óta szakadatlanul hallom a dobpergést. Éjjel és nappal, száz dobot, mindet iszonyu erősen... iszonyu erősen... hát ma este nem bírtam tovább és azt hittem, a folyó megszabadít.

De nem, te jöttél is kimentél, hogy megint halljam a dobolást. Atkozta is, olyan átokka, hogy megrémülnél, ha hallanád, rabbi... mert azt hittem: az I-ten egy zsidót küld, hogy tovább büntessen, de nem, látod, nem... mert mióta idejöttem hozzád nem hallom többé a dobot... Nagy csendesség van már, csak te nem hallod... Nem különöse, mondd... az I-ten egy zsidót küldött, hogy megváltson.

A csavargó nehezen lélekezett. Odatámasztotta fejét a rabbi kezére, de a feje egyre lejjebb siklott. Méir fölébe hajolt. Még egyszer összetalálkozott a szemük. Aztán az idegen zihálva és csendesen tördelte:

— Ugye rabbi ez a te bocsánatod. A kezedet add ide, úgy. Köszönöm... Már nem dobolnak. Nem... nem dobolnak sehol... Hogy az I-ten éppen téged... éppen téged...

Aztán csend lett a szobában. És Méir rabbi szóttanul állott a hallott fejénél.

Odakint sugárzott a hold és a város mélyen aludt a tavaszi éjszakában.

Hőféhére csak Wesilla mos

Wesilla mosás a legideálisabb

Javul a váci gaon állapota

A Zsidó Ujság-nak mult heti közleménye, amely hirt adott R. Jesajo Silberstein főrabbi betegségéről, az orthodoxia széles köreiből megilletődést keltett. Sok helyen mondtak a kiváló és szenteletű férfiü gyógyulásáért *tehilim*-et. Az imákat meghallgatta a jószágos I-ten és a nagybeteg állapota javul. Községének apraja-nagyja lesi a híreket aggodva és reménykedve. A hitközségi tagok közül éjjelenként virraszt ágyánál 3-4 hívő. A látogatók nagyrészt nem engedik be a betegszobába, mert a főrabbinak nyugalomra van szüksége. Pestről a héten tett

látogatást többek között: Frankl Adolf irodai elnök, Hartstein Lajos ügyvezető alelnök, óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök, Kahán-Frankl Samu gyáros.

A Zsidó Ujság szerkesztőjét a beteg gaon nagy szeretettel és megható jószággal fogadta. A főrabbi iránt tanusított hódolatos tisztelet egy része az ő kezelőorvosának, dr. Kovács Pálnak is szól, akinek önzetlen odaadását, nagy buzgóságát, amely öt órák hosszat tartja a főrabbi ágyánál, Vác zsidósága nagy hálaival emlegeti.

A zsidóság szelleme

Irta: HALÁSZ FÜLÖP.

De a szentély gyertyatartója legelső sorban a Tórák jelképezi. Közbülső törzse, mely egyesenesen ég felé irányul, azt hirdeti nekünk, hogy a mi életpályánknak is egyenesnek kell lennie, hogy az egyenes utja legyen a becsületességnek, az igazságszeretnek, az i-teni tetszés elnyerésére irányuló törekvésnek. Ezen közbülső törzsből pedig három-három ág indult ki jobb és bal felé. »Hat ágai legyenek az oldalán: egyfelől is három ág, másfelől is három ág.« Ezen hat mellékág az I-ten felé vezető és a közbülső törzs által jelképezett életutnak hat előfeltételét jelképezi. A baloldali három ág a gyakorlati életben megnyilatkozandó három előfeltételre mutat rá. Ezeknek elseje az, hogy az embernek távol kell tartania magától minden aljas,

nemtelen indulatot, tulajdonságot, pld. haragtartást, gyűlölködést stb. Másodika, hogy az ember ne mes tulajdonságokkal igyekezzék felruházni magát, pld. mindenki irányában való jóindulattal, szeretettel, igazságérzettel és így tovább. Harmadika végtére az, hogy az ember azoknak a törvényeknek teljesítését is kötelezőnek ismerje el a maga számára, melyek nem az embertársaink iránti viszonyokra vonatkoznak és kizárólag az i-teni akarat Kinyilatkoztatására vezethetők vissza, p. o. a tefilin, cziczisz, száátnéz és hasonlók. A jobboldali három ág pedig azon három alapelve utal, melyek gyökereit képezik az előbb megemlített előfeltételeknek. Ezek a gyökerek: Jirász Hásém és Áhá vász Hásém! I-tenfélelem és I-tenszeretet. I-ten teljes szívvel s lélekkel félni és szeretni. Egé-

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer-, csemege- és élelmiszer-üzletben kapható.

Hutter József szepangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.

Telefon: J. 461-92, 93, 94. J. 408-92

szen magától értetődik, hogy ezek nélkül képtelenek vagyunk arra, hogy eltávolítsuk szívünköl és lelkünköl az aljas indulatokat és a nemtelen szenvedélyeket. A nemmes, fenkölt, I-ten előtt kedves érzéseket és tulajdonságokat plántáljuk helyettük a mi bensőnkbe. Továbbá hinnünk kell szechár és ajnesben, i-teni jutalmazás és büntetésben. Hogy az i-teni Gondviselés részben már e földi életünkben is megjutalmazza a jót és büntetessel sújtja az arra érdemest. Igaz ugyan, hogy az igazi jutalom és büntetés csak a tulvilági életben vár reánk, hogy itt e földön gyakran látjuk a gonoszt dádalmaskodni, a jót, az érdemest pedig elbukva a föld porában fetregeni, mert az i-teni gondviselés az ő kitűzött céljait nem valamelyik, az emberi számításnak megfelelő napon valósítja meg, hanem csak lassan-lassan érik az i-teni akarat által kijelölt célok beteljesedésének gyümölcse s így az ami igazságtalanságnak látszik a mi véges, korlátolt látókörünkön belül, csak muló tűnő átmenet az i-teni bölcsesség tervében. De azért mégis hinnünk kell abban, hogy már itt e földön megkezdődik az i-teni gondviselés igazságszolgáltatása, már itt a földi életben is érhet jutalom, vagy büntetés bennünket. (Folyt. köv.)

— Rabbí özvegye ezuton köszöni a küldött adományokat. A hideg beálltával még nagyobb nyomorban tengődik beteg leányával, kérve-kéri a hitestvéreket, hogy bármily összeget küldjenek részére Nagy meczvő" jeligére a kiadóba.

Tartósan ondoláltassa haját, mert ez hónapokig eltart garancia mellett.

Díjtalan bemutatást és felvilágosítást ad:
Telefon: 890-40.

Kránitz Árpád hölgyfodrász

Budapest, IV., Párisi ucca 5. szám. (Főpóstával szemben.)

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Vajéró, Chesvan 20.
Sabosz kezdete (Bpest): 4 óra 25 p
„ kimenetele „ 5 „ 10 „

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belföldön postatakarékpénztári csekk útján (50.791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. — Romániában az előfizetési összeg (évi 600 lei) az Anglo-bankhoz Nagyváradra küldendő „Groszberg Jenő, Oradea“ folyószámla javára.

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

— Zsidó nőszövetség ülése Boroszlóban. Az utóbbi napokban a sziléziai zsidó nőszövetség tanácskozást tartott, amelyen magyarországi küldöttek is részt vettek. A tárgyalás főtárgya a gyermek-, leány- és nővédelem volt. Megállapítást nyert, hogy a kereskedelmi pálya helyett a nők számára jövedelmezőbbek a technikai, a gyermekkertészeti és tornatanítónői foglalkozások. Két budapesti hölgy, óbudai Goldberger Gyuláné és Dwerls asszony referátumot tartottak a leányok ipari kiképzéséről és a pályaudvari utbaigazításról, illetőleg védelemről. Szóba került az aguno-kérdés, azon szerencsétlen zsidó asszonyok ügye, akiknek férjük a háboruban vagy más körülmény folytán elűnt s így ezen asszonyok a zsidó törvény értelmében újra férjhez nem mehetnek. — A gyűlésen az egyik hölgy sürgette a nők passzív és aktív választójogát a hitközségi életben. — A delegátusok azonban bizonyára úgy gondolkodtak, hogy vannak még sokkal sürgősebb ügyek a női szociális teendők terén.

— Rabbiválasztás és eljegyzés. Técső hitközsége főrabbiá választotta az elhunyt ungvári főrabbi fiát: R. Meír Grünwaldot, aki eljegyezte az elhunyt técsői főrabbi leányát. Az eljegyzés nagy pompával ment végbe. A „tanaim“ felolvasását a menyasszony nagybátyja, főt. Teitelbaum Joél szatmári főrabbi végezte.

A lengyel kormány megint rokonszenvező nyilatkozatot tesz. Valahányszor egy agudista vagy cionista delegátus külföldről Varsóba jön, ünnepélyes fogadtatásban van része és a külügyminiszter kifejezi rokonszenvét a palesztinai építőmunka irányában. Most megint megtörtént ez az eset. Gróf Zaleski megint nyilatkozott, igen barátságosan Leib Joffe urnak. E nyilatkozatok nagyon szépek, de emlékeztetnek egy spanyol menház feliratára, amely megemlítette, hogy a menedékházat alapította egy filantróp, aki egész életében a menedékházakra szorulóknak számának gyarapítására igyekezett gazdasági tevékenységével. A lengyel kormány ugyanis fönkreteszi gazdaságilag a zsidóságot és azután szimpatizál — a palesztinai kivándorlással.

— Uj széfer. Tannenbaum Mózes szepsi-i főrabbi (Szlovenszkó) apósának, Tannenbaum Meír putnoki főrabbinak a „Naharé Afarszemojn“ ismert mű szerzője fiának homiletikai és agadikus fejtegetését igen szép kiadásban bocsátja napvilágra. A könyv ára költséggel együtt 22.20 csehkorona, amely összeg a kiadó rabbi ur nevére küldendő Szepsibe. (Moldava, Szlovenszko.)

— A héber rezponzum-irodalom kulturtörténeti kiaknázása. Chajim Bloch bécsi tudós, a chészid-élet finomérzű irodalmi szemléletője egy hatalmas enciklopédiát akar kiadni „Oczar Chajim“ címen.

ארטה. כשר

VÉNUS

ÉTELZSIR
SNYDERS győri orth. főrabbi
ur hechserevel ellátva

VÉNUS ÉTELOLAJ
kiadó minőségben minden
szer, csemege és dielmázas
üzletben kapható. — Gyártja:
Olajművek r.-t.
Kohn Adol és Társa
Győr-Budapest,
Zoltán-utca 14. —
Telefon: 8-22

Képviselet:
Sussmann Lipót és Tsa
Telefon: „Ujpest“ 161.

ארטה. כשר

Hosszu évek munkája e mű. Az egész rezponzum (saalojsz ütész-vojsz) egész területéről, tehát a VIII. századtól kezdve összegyűjti mindazt, ami fényt vet a zsidóság belső és külső életére. Eme óriási mű megjelenése attól függ, hogy bizonyos mennyiségű előfizetőre biztosan lehessen számítani. Ha 500 előfizető jelentkezik, akkor 1929. májusában megkezdődik a nyomtatás. Egy 8 oldalas prospektust minden érdeklődő ingyen kaphat, aki eziránt a következő címre fordul: „Das Leben“, Wien, XX. Előjegyzéseket (pénzt nem kell előre küldeni) elfogad Vernay, Buchdruckerei, Wien, IX.

— Kaiserhofi kaszrűsz és orth. levél. Az Omike mult heti üléséről igaz képet festettünk. Hiven leközlöttük dr. Friedmann kormányfőtanácsos beszédét is, amelyből kitűnt, mint kiáltott tüzet, kigyót-békát a pesti neológ lap szerkesztője a berlini liberális kongresszusról, — hogy azután megjelenessen, mint önkéntes tüzoltó s mint kigyó-béka büvölő. A beszédből még kiderült azután, hogy az önkéntes tüzoltót a berlini Kaiserhof tréfi koszta erősítette meg nemes küzdelmére. A Kaiserhofi ebéd felfedezője emiatt el is vesztette „méltóságos“ címét és mint fölösleges berlini mitesszer (azaz: együttevő) per dr. Friedmann ur« lesz kezelve a neológ félhivatalosban. Hogy pedig valójában nem került felolvasásra minden, azon az előadáson, ami szükséges lett volna az ügy teljes megvilágítására, bizonyítja az, hogy Korein Dezsó okos és meggyőző levelét sem olvasták fel, határozott kérése dacára sem, ami jellemző nemcsak a történeti igazság, hanem a lovagiasság szempontjából is. Korein Dezsó, Klein Márkusznak, a Zsidó Ujságban megjelent, ismert cikke után levelet írt, amelyben kimentti magát és azt fejtegeti, miért nem szólal föl személyesen az Omike ülésén. Említett cikkünk értelmében, igen helyesen megállapítja, hogy ezt a kérdést nem az orthodoxia,

hanem a többi zsidó pártok vallási kérdésének tartja, amelyben orthodox embernek nem lehet semmi beleszólása. Befejezi a tapasztalatból leszűrt igazsággal: »A pártszervezetek autonómiájának respektálása vezet engem és kell, hogy vezesse a magyar zsidóság minden pártját, mert csak így képzelhető el a felekezet békés fejlődése. Levelem szives felolvasását kérve stb.« A szives felolvasás elmaradt, bizonyára azért, mert a levél szívtelenül csizinte hatás keltésére alkalmas s »a kaiserhofi kaszrűsz« szempontjából — tréfi.

— A »Jüdische Telegraf«-Agentur« (Ita) budapesti tudósítója leírja az Omike ezen gyűlését, amely a berlini liberális kongresszussal foglalkozott. A referens Szabolcsi szájába a következőket adja: „Ich habe eine neue Welt gesehen. Die Träger des Reformgedankens sind vom heiligen Glaubenseifer erfüllt und was sie tun, tun sie zur Erhaltung des Judentums.“ (Uj világot láttam. A reformszem képviselői szent hitbuzgalommal vannak eltelve és amit tesznek, a zsidóság fennmaradásáért tesznek.) Majd ezt olvassuk: „Der Redner kennzeichnete sodann den religiösen Standpunkt des ungarischen neologen Judentums, das dem Reformgedanken noch ablehnend gegenübersteht.“ (A szónok azután megjelölte a magyar neológ zsidóság vallási állapotát, amely a reformszemmel szemben még elutasítólag szembenáll.) Akik az előadást hallgatták, azok nem értették annyira a szónok szavait, mint a távirati ügynökség munkatársa, akinek formailag talán nincs igaza, de megértette, miről is van szó. Tudta, hogy nem lehet a Sulchan Aruchról szónokolni s e mellett nyilvánosan tréfit enni.

— A szikszói Chevra Kadisa vasárnap megtartott közgyűlésén megválasztottak: Türk Zsigmond elnök, Ceisler Lipót alelnök, Ceisler Mór gondnok, Spiró József pénztárnok, Gonn Izsó és Reichmann József elnökök, Dr. Fried Lajos jogtanácsos és 11 tagú választmány.

A
legmodernebb
és
legszebb orth.
füstölthúsárugyár
megkezdte
legjobb és
legizletesebb
árúk nagybani szállítását
helyben
és
vidékre.

Csomagszállítás háromszor naponta. — 5 kg. áru rendelésnél franco-franco.

STERN
és
TÁRSA
ארטה' כשר

szalámi és füstöltárugyár

Budapest, Nefelejts-u. 12.

Kelleti pályaudvar ind. oldalától 2 perc.

Telefon: J. 458-30.

Főüzlet

a „Magyar Hét“-ben
fényesen berendezve

Király-utca 54.

szám alatt nyílik meg.

— Haláleset. Élete delelőjén, 40 éves korában elhunyt vasárnap váratlanul hitközségünk egyik érdemes tagja dr. Ehrenfeld Bertalan ügyvéd. Általános részvétellel viseltetik mindenki az elhunyt közismerten jó-hirnevű édesatyja R. Mojse Ehrenfeld, valamint a fiatal özvegy és 3 apró árva iránt. A hétfőn végbement temetésen megjelentek az orth. hitk. illetve chevra részéről többek között: óbudai Freudiger Ábrahám, óbudai Freudiger Lipót, dr. Friedmann Izidor, Schlesinger Adolf, Reitmann Manó, Kornfein Ábrahám, Berger Sámuel, Filuth Beinis stb. A budapesti ügyvédi kamara részéről dr. Deutsch Emil volt jelen. Az elhunyt érdemeit megható heszped keretében ecsetelte főt. Sussmann Viktor rabbi, ki után a porig sujtott apa szólalt fel keresetlen szavakban. Az elhunytban dr. Patay József szerkesztő sógorát gyászolja.

— Winterberg Gyula siremlékének felállítására. A Pesti Chevra Kadisa vasárnap avatta 8 évvel ezelőtt elhunyt nagy-érdemű elnökének, Winterberg Gyula udv. tanácsosnak siremlékét. Mint chevraelnök, teljesen a közügyeknek szentelte magát és végrendeletileg nagy vagyonának tetemes részét jótékonycélokra hagyta. A vasárnapi felavatáson igen előkelő közönség jelent meg. Az orthodox chevrat Schlesinger Adolf alelnök és dr. Ábrahamsohn főtitkár képviselte. A megnyitó beszédet dr. Fischer Gyula kongr. főrabbi tartotta, utána Adler Gyula elnök hódolt igen megható és őszinte szavakban elődje nagy érdemeinek. Dr. Hajdu Marcell hitközségi előjáró emlékbeszéde után dr. Endrei Henrik chevra-igazgató ecsetelte Winterberg munkáját, majd rendkívül nagy hatást keltő módon idézte Winterberg ünnepi beszédeiből a chevra szeretet-munkáját és a zsidóság nagy feladatait dicsőítő költői részleteket.

— Zsinagógák és keresztény templomok. Kolín mellett fekszik Planany nevű kisközség, amelyben egykor zsidó hitközség volt. Idők múltán — ez a sorsa a kisváros hitközségeinek — a tagok a szomszédos nagy városokba költöztek és így üresen állott a templom. Nevezett községben a „cseh-szlovák egyház“ neve alatt alakult új nemzeti-keresztény felekezet erősen hódított és templomra volt szükségük. Erre megvásárolták az üresen álló zsinagógát, amelyet ünnep-

ség keretében avattak föl. Ez mindenestire az idők jele, mert régebben egyszerűen elszedték a zsidó templomokat. Spanyolország egynéhány büszke bazilikája valamikor zsidó templom volt. De néha előfordult az ellenkező eset. Így például a mult héten ünnepelte a most burgenlandi Kőpcsény (Kittsee, zsargonul: Kecé) régi templomának 200 éves jubileumát, amely templom egykoron egy kolostorhoz tartozott. Kevesen tudják nálunk például azt, hogy a mostani bala-tonfüredi zsinagóga is keresztény templom volt egykor. Zsidó templom céljaira való megvétele álitóltag a Kszav Szojfer engedélyével történt.

— A pápai Tiferesz Bachurim tisztelő közgyűlése szombat este folyt le az egyesületi tagok szokatlan érdeklődése mellett. Marton I. L. diszelnök jelenlétében. A tisztikar jelentése kiemeli a hitközség érdemes előjáróságának, különösen Breuer Lázár hitk. elnöknek az egyesülettel szemben tanúsított, példaadó jóindulatát és alyai szeretetét. Az ő érdemének tudja be a tisztikar, hogy az egyesületnek mindenképpen megfelelő önálló helyisége van a hitközség egyik házában. Az egyesület naponként 2-2 minjant tart reggel és este és naponként rendez minden árnyalatnak megfelelően vallási előadásokat, helybeli talmudtudósok által. Kohn Dezső pénztáros beszámolt az egyesület anyagi helyzetéről; az elmúlt évben 3021 pengő volt a bevétel és 2892 pengő a kiadás. Ebből tekintélyes összeg jutott jótékony célra. Hoffmann Benő könyvtáros jelenti, hogy a vezetőség az elmúlt évben a hiányos héber könyvtárát igyekezett felfrissíteni. — A felmentvény megadása után a tisztujtást ejtették meg Marton I. L. választási elnök vezetésével. Elnök: Herzog Gyula, alelnök: Weber Jenő, titkár: Löwenstein Sándor, háznagy: Süss Dezső, pénztáros: Neumann Hugó, könyvtáros: Hoffmann Benő, ellenőrök: Baum Elemér, Kohn Dezső. Választmá-

nyi tagok: Bodánczy Samu, Fried Armin, Schiffer Géza, Buxbaum Gyula és Frieber Jenő.

Családi hírek

Löwenstein Sándor, Löwenstein Dávid fia, Beled, eljegyezte Goldberger Jakab leányát, Sárkát, Pozsonyból.

Kohn Béla kereskedő, Váncsod, Singer Paula, Diszel, jegyesek.

Kollmann Bertust Szombathelyről eljegyezte Bischitz Tivadar, Pápa. (Minden külön értesítés helyett.)

Weisz Bella és Guttman Sándor vasárnap, f. hó 4-én, d. u. 2 órakor tartják esküvőjüket Budapesten, a Kazinczy-utcai templomban.

Szerkesztői üzenetek

F. H., Sp.: Szép, de Nojach-ra való. Beszédek nem közölhetünk. Üdvözlét. — L. M.: Essay annvit jelent, mint tanulmány.

P. J., Szombathely: ad 1) Összeget köszönettel vettük és b. előfizetésének 1929. április 1-ig való rendezésére kövültük. ad 2) Az 1888. évi 1191. eln. sz. vallás- és közoktatásügyi min. rendelet értelmében: „minden izraelita köteles azon hitközség terhehez tagként hozzájárulni, melynek területén lakik; ha több helyen bir lakással, az illetékes községek közt szabadon választhatja azt, melyhez tartozni akar”. A kövendő eljárás tehát ez: sziveskedjék a szombathelyi hitközségtől egy hivatalos bizonylatot kérni, hogy x év óta olt cultusadót fizet és ezt a bizonylatot a fentidézett min. rendeletre való hivatkozással a másik hitközségnek beküldi. Ezután a másik hitközség nem terhelheti meg önt cultusadóval. — K. N.: disszertáció annyi mint értekezés, emanáció = kisugárzás, fókusz gócpontot, gyújtópontot jelent. — Tab: For-

duljon Verlag J. Kaufmann, Frankfurt a/M. címre. — R. K., B.-gyar-mat: Mazeltov, N. J.: Törökszentmiklós hitközsége nem orthodox, institúciói azonban megfelelnek az orth. szokásoknak.

Kitűnő minőségű

Hutter

שרשרת שזפן

kapható minden fűszer- és festékeskedésben. — Gyártja a budapesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: Hutter József szappangyár- és Olajipar r. t. Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon. J. 461-92, 93, 94, 408-92.

מודעה רבה לאורייתא!

בקול מבושר ואומר הנני מודיעים בזה כי יצא לאור ספר יקר וחשוב מאוד הוא הספר הקדוש "ישמחה משה"

שני חלקים עדיף מהחלק האלקי מההגיו רבינו משה מייש ל בוים זעיל מאו העל הספר הקדוש הוא כבר נדפס שתי פעמים בשנות הריש והרנייה אבל מהמת חשיבותו כבר ספר המו ונעשה לוקר המציאות. הספר הנ"ל נמסר בתכלית הופי וההודור בשתי כריכות נהדרות מהחוקות קרוב לשמונה מאות עמודים של רבע בוינקעל על יוד (האלפסרי). פרוסק נשלה חנם לכל דורש.

הוצאת "פרדס"

Verlag Pardes,

Berlin C 25, Münzstrasse 18.

Fenákel Jónás

zsir és baromfi kereskedése az orth. rabbiság felügyelete alatt.

Bpest, VII., Kazinczy u. 52-54.

Naponta friss áru, Házhoz szállítás.

Telefonhívó J. 334-76.

— Beteg családapa, feleségével és 6 ártatlan aprógyermekével küzd az h-halállal, éhesen, lerongyolva néz elibe a téli nyomoknak. Kéri az irgalmas hit-testvéreket pénz- és ruhabeli adományok küldésére. Címe: Weisz Mór, Eger, Dobó ucca 6.

A jojmkipüri orgona-ügyben

Válasz két kartársamnak

Írta: Dr. HEVES KORNÉL, szolnoki rabbi

A szolnoki kongresszusi hitközség rabbija felkérte lapunkat, hogy orthodox jellege dacára közölje az általunk 3 hét előtti számunkban ismertett orgona-ügyről szóló e repulikáját, mert a neológia lapja opportunitásból nem adott helyet e közleménynek. Mi e neológ cikk kivételével leközölésével eleget teszünk a szent ígének: „pszech pichó teilem — nyisd meg szádat a beszélni nem tudó érdekében”, attól eltekintve, hogy egyetemes zsidó érdek az orgona eltávolítása a templomokból. A fejtegetés összes részleteit természetesen kizárólag a cikkíró ur felelős.

Olvastam két nagytudományú kartársam állásfoglalását pró és kontra. A mohácsiival kezdem, ki azt állítja: „Az orgona körül lefolyt vita eredménye az lett, hogy a kongr. (neológ) községek bevezették templomaikba az orgonát”. Ennek az állításnak csak 10%-a helyes, mert 150 kongr. község közül csak 10-12 vezette be, sőt a pesti anyaközség égisze alatt épült új templomok közül egyetlen egy sem. A környékbeli kongr. községek közül orgonakiséret nélkül imádkozók: Cegléd, Abony, Törökszentmiklós, Hatvan, Heves, Kisujszállás, Turkeve, Gyoma, Szarvas, Nagykőrös és még több.

Az én tisztelt kartársam szemrehányást tesz: „Hát 30 évig türe az orgonát, csak most szállta meg a bűnbánás szellem! Amihez eddig hozzájárult, az egyszerre tilos lett?” Nem, kedves kolléga ur, én nem járultam hozzá. Én 30 évvel ezelőtt a régi templomban kezdtem működésemet, ahol még hire sem volt e bűvös hangszernak. Csak másfél év mulva vitték azt be nagy diadalszekéren az új templomba, anélkül, hogy kérdést intéztek volna hozzám. Akarva, nem akarva, meg kellett alkudnom a helyzettel. De már 1900-ban, tehát 28 évvel ezelőtt tiltakoztam a zöld asztalnál és 1901-ben a templomi szószéken is eképen: „Mégis csak különös, hogy orgonaszó mellett verdessék mellüket a vezeklők: Osannu, bogadnu, gozalnu... Hisz ez bántja az embernek esztétikai érzékét is!” Hitközségünk vezető embereinek bezzeg nem volt inyére e tiltakozás! Három év mulva, 1904-ben ismét óvást

emeltem az orgona ellen és hogy nagyobb sulya legyen szavaimnak, közöltem az Előjárósággal b. e. nagymesterünknek, Rabbi Bloch Mózesnek hozzám intézett döntvényét, hogy

vallásunk szabványai szerint szombaton és ünneppon hangszere játszani tilos és másfelekezetűt sem szabad megbizni a hangszer kíséretével.

E döntvényt most megszívlelésül ajánlom minden kongresszusi hitközségnek.

Az én küzdelmem tehát nem mai keletű. Hogy miért ujítom föl ép most, annak okát is megmondom. Mert azt gondoltam, hogy a konzervatív hullám, mely most mindenfelé terjed*) a hitélet berkeiben, már Szolnokra is eljutott.

De jaj nekem, jaj nekem! A konzervativizmus hullámaiból egy új mohácsi vész zudul felém. Az én kedves mohácsi kartársam egyszerre buzogányt ragad és rárákoppint ősz fejemre; szükségesnek tartja, hogy megleckéztessen, mintha nem lettem volna elég tapintatos. Hát mi volt a tapintatlanság részemről? Talán az, hogy nem puhatolóztam az illetékes körökben: nem e lenne kellemetlen rájuk nézve, ha e kényes témáról beszélnek? Vagy talán engedélyüket kellett volna kérnem ahhoz, hogy párhuzamba állítsam a sófarkürtöt az orgonával? Hiszen ha engedélyüket kértem volna, vagy előzőleg puhatolóztam volna, akkor bizonyára leintettek volna. Bennem pedig van annyi önérték, hogy ily nagyfontosságú vallási ügyben nem hagyom magam leinteni.

De mit mond a vitaközö cikk tovább: „Minden rabbival megesheik — akár orgonáról van szó, akár másról, — hogy hitközsége olyan határozatot hoz, mely a rabbi vallási elveivel ellentétben áll. Ekor vagy az a teendő, hogy a

*) Ez volt cikkíró tévedése! A magyar neológia csak hangoztatja a konzervatív frázisokat, de mi sem természetesebb, mint az, hogy aki konzervatív tetre vállalkoznak, el lesz gáncsolva! — Szerk.

zöld asztalnál érveimmel iparkodom meggyőzni az előjáróságot, vagy magánuton otthonukban rábeszéléssel és kéréssel törekszem a vallásos érdeket megmenteni, vagy pedig leköszönök állásomról” — tanácsolja a mohácsi kartárs. De nem lenne szives megmondani, miért nem követte k. kolléga ur ezt a jó tanácsot? Miért nem köszönt le, mikor a szószékről hirdetett intelmei vagy a zöld asztalnál hangoztatott érvei süket ütlekre találtak? Hisz ez Mohácson és más községekben is megtörténhetik. Én — hogy csak egy példát említek — jó néhány éve arra kértem hiveimet, hogy legalább Sabosz-Süvő napján zárják be boltjaikat. Egyszer-kétszer meg is tették. De az utóbbi években nem használt sem a kérő, sem a korholó szózat. Hát ezért vonjam le a konzekvenciát? Együgyűség volna itt hagyni a nyját. Ellenkezőleg! A jojmkipuri fohász lebeg ajkamon most és mindennap: „Téged dicsőítlek irgalmas jó Atyánk, ki jó ultra térted a megtévedt nyáját, akkor is, ha pásztorától eltávolodik...” Én nem hagyom el őrtálló helyemet, itt maradok a várlán és várom-várom a jobb időket...

Ami pedig a szószék tekintélyét illeti, amiatt ne aggódjék, épúgy vigyázok én arra, mint k. kolléga ur, vagy más. Vallási ügyekben a meghiggadt közvélemény szerint a rabbiság fölötté áll a világi vezetőségnek. Ha tehát a hitk. előjáróság velem ellenkező álláspontra helyezkedik és ezzel a Tóra tekintélyét csorbítja, van bennem annyi erély és tapintat, hogy e dolgot kellő formában a szószékről is megvitassam. Ez az igazi „machlojko lesém somájim.” Isten szolgája vagyok és nem az embereké. Ha azt az érvel hangoztatják a világi vezetők, amit k. kolléga ur gyermek naivsággal ajkukra ad, hogy amit Pest és Szeged elfogad, azt ők sem ellenzik, én akkor is vétőt kiáltok. Mert mintaközség ugyan Pest és Szeged sok tekintetben, de döntő sulya az orgona-ügyben nem lehet.

A Statusquo Szövetség tiszteletreméltó egyházi elnöke fején találta a szöveget; rámutatott a kongresszusi szervezet rákfenéjére, mely régóta sorvasztja erőnköt. Nem kellene-e revízió alá venniünk a 60 év óta elavult kongresszusi szabályzatot, mely módot nyújt egy laikus tagokból álló testületnek, hogy vallási ügyben szembehelyezkedjék a vallás őreivel?

Rabbi Akivó

Történelmi elbeszélés a jeruzsálemi szentély elpusztulása idejéből.
Írta: Dr. Lehmann. Fordította: Dohány R.

31. (Folytatás)

— Hivjátok elő a templomszolgát! — parancsolta Bar Kochva.

A templomszolgát bevezették.
— Ismered e férfit? — kérde tőle Bar Kochva.

— Ki ne ismerné Rabbi Elozor Hamüdoit?!

— Es ez itt? — kérde tovább a király, Efrájimra mutatva.

— Nem ismerem közelebből, csak úgy látásból. Ma délután az i-tentisztelet végeztével jött a zsinagógába. Az I-ten háza már üres volt. Senki sem volt már bent a rabbin kívül; ki szokás szerint még aztán is sokáig imádkozik, midőn a többiek már rég elhagyják a zsinagógát. E két férfit együtt találtam élénk beszélgetésbe elmélyedve.

E szavak hallatára Bar Kochva rettenetes dühbe jött; rárohant öreg nagybátyjára.

— Áruló! — kiáltá magánkívül — még mindig van bátorságod sőt tettetted tagadni! Gyilkost fogadtál ellenem! Nyomorult, lábammal tiporlak el! — És felemelte lábát s borzasztó erővel a reszkető aggasztán felé taszította.

Rabbi Elozor Hamüdoi halálosan találva a nagy lökéstől, a földre rogyott.

— Mit tettél? ..hörge.. leghevebb barátodat ölted most meg! Oh, I-tenem, ne büntesd meg érte, légy hozzá és népemhez könyörületes!

E szavak után kilehelte lelkét.

Av hó kilencedik napja virradt fel — az a nap, mely a zsidók történetében oly szomorú szerepet játszott.

E napon pusztította el Nebukadnezar a szent templomot, öt századdal később ugyan e napon Titus a második templomtól fosztotta meg a zsidókat.

Most ismét sötét sejtelmek gyötrték a bethári ostromlottakat...

Hirtelen e kiáltás hangzott: — »Árulás, árulás Bethár utcáin«, felgyertyázott rómaiak lepték el a

várostr, mintha a föld mélyéből bujtak volna ki. Bar Kochva nyomában a helyszínen volt. Azt a házat, ahonnan a rómaiak előjöttek, körülvette katonákkal. De a szamaritanusok megvédték a házat és minden pillanatban római katonák jöttek elő.

— Menase! — kiáltá Bar Kochva a szamaritanus vezér felé, — te vagy az áruló!

— Én nem vagyok áruló! — felelte Menase, — mi a Messiásnak akartunk segíteni. De te nem vagy az Ur küldötte.

— Rabbi Akiva! — kiáltá Bar Kochva kétségbeesve. — Te intetél a hazug fajzat ellen; oh, bár hallgattam volna szavaidra!

Most rettenetes harc keletkezett. A vér patakokban folyt. Bar Kochva hőstetteket vitt véghez. Kardja alatt a rómaiak és szamaritanusok százai hullottak el. A házat elfoglalták s a titkos kijáratot felfedezték és elzárták.

Míg Bar Kochva egész figyelmét ide összpontosította, addig a szamaritanusok egy másik szakasza azon fáradozott, hogy a rómaiaknak a kaput megnyissa. De erős ellentállásra találtak és vissza lettek verve. Midőn Bar Kochva az ott folyó harc színhelyén megjelent, már a veszély el volt hártva. Azonban ezzel egyidejűleg a római hadvezér a vár megostromlását parancsolta. Az ostromlottak erői így szét voltak forgácsolva. Kényszerítve lettek a kívül álló rómaiak és a bent levő szamaritanusok ellen egyidejűleg harcolni. Végre sikerült a rómaiaknak a falon rést ütni. Ezen át aztán feltartóztatlanul nyomultak be a rómaiak.

Bethárban mindenki harcolt. Férfiak, nők és gyermekek nem gondoltak saját életükre és sürü csoportokban álltak a benyomuló rómaiak elé. Rettenetes mézárás követte az ellentállást. Hűs-

ges seregének élén állott Bar Kochva és csodadolgokat művelt. Kezével hatalmas köveket dobált a rómaiak felé s nagyon sok rómaiit sujtott le ily módon.

— Ben Kesiva (hazugság fia)! — kiáltott Menase — hagyjál fel a hasztalan ellentállással és add meg magadat!

— Áruló! — kiáltott Bar Kochva és egy nagy szikladarabot dobott Menasera. A kő a vezér fejét érte és lebukott. Még volt annyi ereje, hogy odakiáltsa Bar Kochvának:

— Nagybátyád ártatlan volt és te vagy gyilkosa!

Midőn Bar Kochva ezt hallotta, megremegett.

— Jaj nekem — mondá felzokogva — el vagyok veszve! Oh, I-ten, bocsásd meg bűnömet s engedj, hogy ellenségeim kezébe kerüljek!

Bar Kochva hátát egy falnak támasztotta. Ekkor a falról egy nagy kigyó hirtelen a hősré rontott s egy pillanat alatt sziszegve köréje tekerődött és megmarta.

Bar Kochva percek múlva holtan esett össze.

A rómaiak a szamaritanusokkal diadalordításokban törtek ki. Egy szamaritanus kardjával lecsapta Bar Kochva fejét, hogy a császárnak diadaljelvényül átadhassa.

A zsidók, dacára hadvezérük halálának, nem veszítették el bátorságukat. Habár tudták, hogy győzni nem fognak; de nem akartak a rómaiak kezébe esni, megakartak halni hősieken! Ezután oly nagy öldöklés következett, aminőt a világtörténelem többet nem mutathat fel; 580.000 zsidó férfi és nő, agg és gyermek gyűlt össze Bethárban s ezek közül egy sem adta meg magát, mind hősi halállal mult ki. A sokezer gyermek közül ketten menekültek meg a haláltól; ezek egyike: Simeon volt, Rabon Gamlil fia. Egy öreg ember megragadta a gyermek kezét e szavakkal: »Neked nem szabad meghalnod, te a mi fejedelmi házunk sarjádéka vagy«, egy pincébe vitte s az éjszaka leple alatt kivezette a városból. (Folyt. köv.)

Országos Tomché-Jesivósz Egyesület, Győr

Póstatakarékpénztári csekk számla száma: 40.530.

II. kimutatás

a befolyt „Tomché Jesivósz Szabos” bevételekről.

Összegezés hitközségek szerint:

Budapest: Abelesz Imaház: 41, Hazkora Egyet: 10, Koma Egyet: 10, Örömvölgy uccai Imaház: 44. Celldömölk: 125.50 - Csongrád: 30, Debrecen: orth: 223.14, Drégelypalánk: 8, Edelény: 105.30, Felsőireg: 28, Felsőpetény: 10; H. bőszerény: 106.80, Hajdunánás: 125, Hódmezővásárhely: 20, Ibrány: 42, Kiskunlacháza: 10, Kiszvárd: Szeferd Imaegyesület: 50.40, Kunhegyes: 20, Makó: 175.46, Mágocs: 31.58, Miskolc: orth: 93.50, Nagymaros: 60, Nyírcsászári: 20, Nyiregyháza: St. 70, Nyiregyháza: Polgár: 87, Pomáz: 50.70, Sárbogárd: 9.80, Szeged: 8.50, Szt. Simon: 20, Szolnok: 57, Tiszakarad: 17, Tiszakoród: 25, Tiszazéntimre: 5, Vámospercs: 40, Zalamihályfa: 2.20, Zalalövő: 40, Zirc: 10.

Részletezés:

CELLDÖMÖLK: Deutsch Mór, Steiner Sámuel 10.50—10.50, Singer Béla 8.50, Breuer Samu, Róth Mór 6.50—6.50, Roth Izidor, Weiler Simon 5.50—5.50, Bass Vilmos, Szegál Vilmos 5—5, Lessinger Ottó 4.68, Spitzer Adolf; Roth Dezső 4.50—4.50, Neustadt Samu 4.40, Buchsbaum Béla 3.50, Schwarz Jakab 3.18, Kertész Samu, Marton Pál 3—3, Weiler József 2.20, Politzer Jenő 2.50, Brandl Jenő, Grünberger Abraham, Goldschmied Béla, Goldberger Károly, Revitz Lajos 2—2, Weiler Rudolf 1.50, Brandl Sándor, Kluger Manó, Steiner Sándor, Löbl Oszkár, Hoffmann Sándor, Herz Jakab, Popper Samu, Feldmár F. 1—1, Lusztig Márton, Wolf József, Heimann Szilárd 0.50—0.50, Singer Miksa 0.36, Baum N. 0.18.

CSONGRÁD: Ausländer Jenő, dr. Vida Sándor, 10—10, Reizmann Ignác, Vogel Hermann 5—5.

EDELÉNY: Zimmermann József hitk. elnök 15, Salamonovits József 10.36, Landau József 10, Szóffer Tóbiás 7, Lefkovits Miksa 5.18, Schwartz Albert, Krausz Sándor, Glatstein Hermann 5—5,

Klein Sándor 4, Herskovits Farkas Rosenberg Hermann 3—3, Mogyorós Miksa, Glück József, Lichtig Izidor, Stark, Engländer Hermann, Friedmann Dávid, Blas Liptó, Bogler Ignác, Salamonovits Jenő, Szóffer Ignác, Rosenfeld M. Reich Henrik, Zimmermann Mór, 2—2, Klein Ignác, Steiner Zoltán, Fischer Mór, Bogler Ernő, Weiszberger N., Leichter Adolf 1—1, Weinstein Béla 1.18, Nebenzahl N. 1.08.

FELSŐPETÉNY: Kiszner Mór, Kiszner Márton 3—3, Steinmetz Miksa, Rosenberg József 2—2.

HAJDUBÖSZÖRMÉNY: Grosz József 21, Winkler József, 14, Freireich Arnold 13, Angyal Andor 12, Grünfeld Armin 9.50, Rubin Jakab 9.20, Goldmann Jenő 5.60, Gleichmann Artur 5, Rubinstein Benő 4.50, Angyal Benő 3.30, Spitz Adolf 3, Klein Albert 2.40, Angyal Abraham 1.20, Farkas József 1.10, Freireich Sámuel, Holczer Armin 1—1.

JÁNOSHÁZA: Rubinstein fő-rabbi 3, Kohn Ignác, Kovács Henrik, Löwinger Ignác, Halmos Henrik Dombóvár, Zollner József 10—10, Kohn Arnold és fia 7, Holczer Ödön, Weisz Salamon, 6—6, Deutsch Károly Salczter Bernát, dr. Fischer József, Frankl Ernő, dr. Götzl Gyula, Hoffmann Adolf, Rosner József, Sándor Jenő, Krausz Miksa, Sándor Imre, Schlesinger Rudolf, Singer Adolf, id. Steiner Ignác, Weisz Zsigmond, Zollner Dezső 5—5, Reiner Naftáli 4.40, Salczter József, Löwinger Dezső, Salzberger Rézső, Schwartz Rudolf 4—4, Deutsch Jenő, Federer Jakab, Fischer J. Grünwald Jenő, Hirsch Tini, Kasztl Miksa, Löwinger Emil, Kohn Hermann, Löwy Dávid és fia, Szépligeti Samu, ifj. Steiner Ignác, Zoltán Lajos, Frankl Jenő, Kohn Pál 3—3, Benedek Albert, Bergstein Sándor, Buksz Márkné, Götzl Béla, Hoffmann Jenő, Kasztl Pál, Klein A. Stern Ferenc, Löwinger Alfréd, Markovits Hermann, Marton Kálmán, Roth Benő, Singer Sándor, id. Stern Lajos, Schönauer Ede, Schönauer Pál, Steiner Jenő, Rosner Ferenc, Schwartz Imre, Schlesinger Endre 2—2, Apfel Kálmán, Geiszler Jenő, Holczer Henrik,

Holczer László, Koch Sándor, Koch Mihály, Bauer József, Kohn Sándor, Sebestyén Aladár, Zollner Izidor, Binder Hermann, Kánitz Ignác, Keszler József, Klein Béla, Preisz Mór, Weisz Jenő, Fischer Mór, Schlesinger Samu, Szépligeti Rézső, Kohn Hugó, Frankl József, Hirsch László, Weisz Béla, Steiner Pál, Grünvald Vilmos, dr. Magyar László 1—1, Singer Tibor, Sebestyén István 0.50—0.50, Benedek Imre 0.40, Sebestyén László Szépligeti Miklós 0.20—0.20, N. N. 3.20.

MAKÓ: Vorhand Mózes főrabbi 2, Weisz M. Paskesz Sámuel és Weber M. S. 10—10, Klein László 6, Montag Z. Strausz Ch. L., Braver Jiczchok, Lapdeszmann József, Strausz Sámuel 5—5, Klein Ferdinánd, Markovits Z. L. Strausz Salomon 4—4, Weisz B. S., Landeszmán Z. C. Weinberger Chájim, László Ch. A., Gombó Hermann 3—3, Weisz Antal, Neumann Arje, Klein Salamon, Klein Chájim, Paskesz Tóbiás, Perlmutter Jiczchok, Weisz Jiczchok, Guttman L. Rosner Mendel, Weber Jiczchok, Kohn M., Szamet Mordcháj, Grünwald Hermann, Friedmann S. B. Perlmutter Abraham, Licher N. Apátfalva, Leipnik Testvérek 2—2, Zeichner Izrael 1.50, Schwartz Áron Paskesz Antal, Herskovits László, Stern A. C. Weisz Bencion, Weiszmann Bencion, Cigler Benjámin, Moskovitz Dávid, Weinberger Z. Kleinmann Z. Deutsch Ch. Z. rabbi, Rosner Ch. Felsenburg Chájim, Salamon Izrael, Rosen J. Fikszler József, Günzberger József, Kalisch J. Goddinger Máyer, Rubinstein M. Stuhl M. Grünberger M., Halpert, Fleischmann M., Rosenberg, Deutsch M., Gombó M. J., Luger M. L., Hoffmann M. J., Cigler M. P., Frankfurter M., Iczkovits Menachem, Menczer M., Stuhl Pinkász, Ehrenfeld Hermann, Berkovits Hermann, Perlmutter Salamon, Rubinstein Salamon, Kellner S. B. Strausz Sámuel, Weber Salamon, Seidenfeld Jiczchok, Zeichner M. Adler Salamon, Weinberger M. L. 1—1, Schwartz József 0.70, Purjesz A. Weisz K. S. Rosen M. Berliner M., Schwartz Hermann, Feuer Sámuel, Stark M. Tiszalök 0.50—0.50, Weisz László 0.40, Lichtenstein Jiczchok 0.36.

NYIREGYHÁZA: Statusquo hitk. dr. Bernstein Béla főrabbi 2, idős. Glück Mór 16, Fischer József 9, Ehrenreich Lajos, Engel Samu, 8—8, Goldmann Mór 6.50, Halmi Gábor 5, Grosz Ignác, Kálmán Péter 3—3, Friedmann Vilmos rabbi

Wesilla mosás a legideálisabb

2, Friedmann Bertalan, Neumann Albert 1—1, hitközség hozzájárulása 5.50.

NYIRCSASZARI: Reinitz Antal 8, Blau Rezső 6, Neumann Simon, Goldberger Károly 1.50-1.50, Steinberger L., Klein M. Spitzer H. 1—1.

POMÁZ: Berkovits Hermann 18.36, Gottlieb Mózes 6.18, Berger Izsák 5.50, Groszmann Izrael 4.50, Gottlieb Henrik 4, ifj. Groszmann Dezső 3.76, idősebb Groszmann Dezső 3, Berger Dávid 1.90, Ullmann Ármán 1.50, Schiller Mór 0.80, Berger Gy. 0.70, Schiller Gy. 0.50.

TAB: Breuer Bernát főrabbi 3, Herczeg Mór és fiai 14, Pollák Albert 10, Hoffmann Lipót 9, Kohn Salamon 8, Galandauer Manó, Löwy Sámuel 7.50—7.50, Deutsch Elekán 7, Kuttner Miksa 6.80, Singer Mór 5.50, Schlésinger József, Goldberger Jakab, Krausz Dávid 5—5, Kallós Manó 4.70, Nobl Jakab Hoffmann Mór, Bloch Arthur, Kürschner Ign., Braun Lajos, Reichmann Éliás 4—4, Kürschner Adolf Bachrach Gyula 3.50—3.50, Herczeg Sámuel, Kuttner M., Herczeg I. 3—3, Josefovits Mihály 2.50, Kohn Adolf, Mermelstein Sándor, Rosner Vilmos, Hoffmann József, Singer Ödön, Kreismann Dávid, Rosner József, Wiener Ferencz, Abraham László, Deutsch Lipót 2—2, Haasz Sámuel, Ullmann Mihály, 1.80—1.80, Schimmel József 1.10, Stücz N. 1.

TISZAKÖRÖD: Kertész Miklós, 8, Schwarcz Hermann 4, Weisz József 3.50, Bernát Hermann 3, Mátyás Márton és Hermann 2—2, Fischer Aladár Csécsé, Schwarcz Ármán 1—1, Klein Dávid 0.50.

„מנדגי ישראל ותקנתו”,
nebst Gebräuche des Nojda Bijehüdo,
R. Elie Wilner, Chassam Soffer 4
österr. S. — „Dovor Beitoj” 5 grosse
Bände: Drosches auf jede denkbare
Gelegenheit, wie Bar-Mizve, Hespéd,
u. s. w. Preis 25 S. Von hervorragenden
Darschonim, hebräisch, 2 Bände S 10,
„Simchas Hanefes”: müser u. dinim
5 S. — „Zeeno Üreno” 8 S. — Diese,
wie auch andere Sforim in leichtem
judisch-deutsch. — Gegen Voraus-
zahlung. **Rabbiner J. KRAUSZ.**
Lackenbach (Burgenland).

Megjelent a közkedvelt
Ceeno-Üreenó
magyar nyelven, finom papíron
nyomatva. — Ára füzve 10 pengő,
díszvászonkötésben 12 pengő.
Szétküldés az összeg előzetes be-
küldése után vagy utánvétellel:
Goldstein Józsuá cég könyv-
nyomdája **Dunajska Streda.**
(Dunaszerdahely, Szlovénzkó.)

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

A győri aut. orth. izraelita hit-
község üresedésben levő שרייב-állás
betöltésére pályázatot hirdet. Első-
rendű, 35 éven aluli שרייב וברוך מוהר
לרבי, kik 3 elismert orthodox rab-
bitól képesítéssel bírnak és jó בעל
המלה-k, szíveskedjenek ajánlatukat be-
nyújtani. Előnyben részesül aki
בעל הוראה כישט וערה. — Fizetés meg-
egyezés szerint. Utazási költség csak
a meghívottnak térítetik meg. Az
állás azonnal elfoglalható.

Győr, 5689. Marchesvan hó 7.
napján.

Brandstedter A. Schwarz Izidor
hitk. titkár. hitk. elnök.

A felsőireg-i orth. hitközség
a kántor-metszői állásra pályázato-
tot hirdet. Javadalmazás havi 120
P és évi 8 köbm. tűzifa, termé-
szetbeni lakás. Szorgalmas egyén
a közeli községekben havi 40—60
pengőt kereshet megszerzésért. Csak
magyar kereset pályázhatnak, az
életkor, családi állapot és eddigi
működés igazolásával. Az állás
november hó 30-ig elfoglalható.
Utiköltség a meghívottnak térítetik
meg. — Felsőireg, Tolna m.

Heimann Kálmán
hitk. gondnok.

Keresünk intelligens vallásos
אביר-י, ki főrabbinik vezetése alatt
álló talmud-tóraban napi 2 órai
chümes-rasi tanítást vállalna. Meg-
felelő ellátás és a 2 óra illő díja-
zása mellett, többi idejét önkép-
zésre fordíthatja.

Rubinstein Sándor,
talmudtóra-gondnok,
Törökszentmiklós.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri
beiktatása 13, vas- és szombatnapon szedett betűkből
26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII.,
Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős bo-
ritékban válaszbélyeggel ugyanoda inté-
zendők. — Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít
házasságot Nagy Jenő Rákóczi
ut 57/b — Telefon (cégnélküli
levelezés).

NAGYVÁROSBAN textiltüzetben ve-
zető állásban levő 30 éves fiam

részére keresek szigoruan orth.
vallásos leányt megfelelő hozó-
mánnyal, önállósítás céljából,
melyre kitűnő alkalom kínálkozik.
Megkeresések „szigoruan orth.”
jeligére, bélyeggel ellátva, a ki-
adóra kéretnek.

Különféle

ROKKANT, vallásos zsidó ember,
se lakása, se téli ruhája, ez-
uton könyörög bármilyen se-
gélyért. „Szerencsétlen rokkant”
jeligére a kiadó továbbítja az
adományokat.

MEGBIZHATÓ, szigoruan vallá-
sos, nem modern leányt keres-
sek háztartásba gyermekek
mellé. Családtagnak tekintjük.
Cseléd van. Cim „Szombathely”
jeligére (portóval) a kiadóban.

OKL. IZR. TANITÓNÓT keresek
harmadik elemi magántanuló lány-
kámhoz. Németül tudók és zenei
szakképzettséggel bírók előnyben.
Az állás azonnal elfoglalható. —
Schwartz fakereskedő, Sata, Bor-
sód megye.

TÖNKREMENT zsidó kereskedő 17
éves leánya ajánlkozik szombat-
tartó kereskedőhöz, fűszerüzletbe
vagy péktüzetbe, háztartáshoz is
ért. Cim: Haber Janka, Lábatlan.

RÉGI ״שׁ, bécsi, Anton Schmied-
féle nyomás, 100 pengőért eladó.
Winkler Elemér, metsző, De-
recske.

NEVELŐNŐI állást keresek ortho-
dox családnál egy vagy két gyer-
mekhez, vidékre. „Vallásos leány”
jeligére.

BUTOROZOTT szoba 2 vallásos
fiatalembernek vagy házaspár-
nak kiadó. Cim: Magdolna-u.
42. I. em. 7.

HÁZNÁL vagy házonkívül minden-
nemű ruhavarrást elvállal fiatal
szombattartó hölgy. Sonnenfeld
Mórné, Szondy-utca 40. fszt. 6.

SÍRKŐVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sírkőtüzemében Debre-
cen, Hunyadi-utca 14.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI. Próféta ucca 7

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425—90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Bécs és Budapest

— A volt császárvárosi hitközségi választások előtt —

December 2 ára vannak a bé-
csi hitközségi választások kitűzve
és már hetek óta a legélesebb
választási küzdelemről kapunk
hírt. A választási jelszavak, a küz-
delem módjai és egyéb kísérő
momentumai a hazai viszonyokra
és szűkebb vonatkozásban az
orthodoxiára is nagyon tanulságo-
sak. Pedig Bécsben nincs is kü-
lön orthodox hitközség. A „Schiff-
schul” nevű templom körül cso-
portosuló hívek közössége, ugyan
teljesen egy önálló hitközség összes
attributumaival van felruházva,
de jogilag mégis csak a nagy bécsi
hitközség fennhatósága alatt mű-
ködhetik. Az orthodoxok helyet
kapnak a hitközség vezetésében
és békés uton akarják elérni a
vallási életük fejlődésének zavar-
talanságát. Ez a feladat nem cse-
kely fáradozással és körültekinté-
ssel jár, tekintve, hogy Bécs
Mannheimer és Jellinek működése
eredményeként már száz év óta
régii neológ község és a hitköz-
ségi tagok zöme teljesen elidege-
nedett a pozitív és hagyományos
zsidóságtól. Ezek a régi osztrák
ideológiában nevelkedett, a pol-
gári osztályhoz tartozó, a régi pol-
itikai liberalizmus gondolatköré-
hez vonzó réteg reprezentatív
testülete a német-ausztriai zsidók
uniója, amely hosszu ideig rá-
nyomta bélyegét a bécsi zsidóság-
ra, néhai Chajes főrabbi sága alatt
kissé hátraszorult s most új len-
dülettel megy neki a választásba,
mint legerősebb párt, amelyhez az
orthodoxok képviselői is csatla-
koztak. Még pedig azért, mert az
Unio hangsúlyozza legjobban a
hitközség kizárólagos vallási jel-
legét.

Ezekkel szemben áll a „Werk-
tätige Juden” név alatt csoporto-

suló és a szociáldemokrata párt-
hoz közel álló zsidók pártja. Ez
a párt azt hangsúlyozza, hogy fel-
akarja ébreszteni „a zsidóság gaz-
dasági és kulturális szükséglete
iránt való érzékét” a zsidó töme-
gekben. Mint külön párt felvonul
a nemzeti zsidók pártja, akik hang-
súlyozzák, hogy „egy hitközségnek
számolni kell a zsidóság vallási,
kulturális, szociális és gazdasági
sajátosságával”. E két párttal szem-
ben a németausztriai párt kiadta
a jelszót, hogy nem szabad pol-
itikát bevinni a hitközségbe s azt
hirdetik: a „Werkstätige Juden”
(„cselekvő zsidók”) a hitközség-
ből egy marxista alakulatot akar-
nak csinálni; céljuk az, hogy
egyes zsidókat, akik érdemeket
szereztek a szociáldemokrata párt
körüli, hitközségi állásokkal hono-
rálják. A nemzeti zsidók prog-
ramja ellen pedig azt hozzák fel,
hogy az ausztriai zsidóknál nin-
csen sem kulturális, sem szociális,
sem gazdasági sajátosságuk, csu-
pán vallási.

A szocialista és a zsidó nacio-
nális párt természetesen nagyon
élesen aláhúzza azt a körülményt,
hogy nincs joga olyan pártnak a
zsidóság vallási jellegét hangsú-
lyozni, amely párt vezetői távol
állanak a zsidó vallásgyakorlattól.
Igy például egy nyílt levél jelent
meg, intézve a németausztriai zsi-
dók uniója elnökéhez, aki az el-
mult ciklusban a hitközség sle-
nöke volt. Ebben a levélben
megmondják neki brutális nyíl-
sággal: „körtörcsélra használja fel
zsidó vallásunkat, mert

**nem beszélhet szent
vallásunk nevében és
nem küzdhet zsidó
vallási ideálokért az,
aki magánéletében**

**teljesen fittyet hány a
zsidó rituális életmód-
nak.**“

Erre az unionisták azt felelik,
hogy ők jó zsidók, de a ritualitás
magánügy.

A bécsi példa elsősorban azt
tanítja, hogy ott, ahol a régi zsi-
dó értékek veszendőbe mennek,
ott a hitközséget az országos pol-
itika áramlatába való sodródás
veszedelme fenyegeti. Ennek pél-
dáját látjuk a pesti neológ hit-
községnél is. Az év elején lezaj-
lott választás tulajdonképpen nem
volt egyéb — minden tagadás el-
lenére — mint a demokrata párt
küzdelme a kormánypárttal rokon-
szervező frakcióval. Amit az
unionisták mondanak Bécsben a
szociáldemokrata hitközségi törek-
vésekről, az elmondható Pesten,
ha a „szociál” jelző helyébe a
„nemzeti”-t tesszük. Sőt a politi-
kai pártérdemének zsidó hitköz-
ségi tisztségekkel, zsidó hitköz-
ségi tisztelettel, sőt tiszteletdíjjal való
honorálása nem csak bécsi kortes-
fantazm gória, amint ezt a pesti
eset élénken megmagyarázza. Ép
ennyire nem kizárólagosan ausz-
triai típus a zsidó vallásosságról
szónokoló felekezeti vezér, aki a
zsidóságért való küzdelemhez tréfi
konyhán szedi magába az erőt,
mert ez — hozzávéve egy kissul-
chan aruchi hangoztatást is —
pesti specialitás is. El lehet kép-
zelné, hogy milyen nehezére esik
a bécsi orthodoxoknak ilyen val-
lásos vezérek mellett harcolni. El-
től a diszharmóniától megkímélte
a sors hazai orthodoxiánkat, az
ő külön szervezete folytán. A bécsi
példa tehát azt is mondja hazai
orthodoxainknak: szeressétek kü-
lön szervezeteiket s töltsétek meg
a Tóra örökkévaló tartalmával.